

Onsdagen den 20 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 16 uti innevarande månad för- och eftermiddagen äfvensom protokollsutdrag angående de af Kammaren nämnde dag fattade beslut justerades och godkändes.

§ 2.

Enligt Herr Talmannens, med åberopande af träffad öfverenskommelse i sednast hållet talmanssammanträde, nu gjorda förslag, beslöt Kammaren att nedannämnda dagar anställa följande val, nemligen:

Lördagen den 23 i denna månad val af dels sex Revisorer till deltagande uti innevarande års revision af Stats-, Banko- och Riksgäldsverkens tillstånd, styrelse och förvaltning, dels jemväl tre suppleanter för desse Revisorer;

Onsdagen den 27 innevarande månad halfva antalet eller tjugufyra ledamöter i den genom 103 § Regeringsformen och 69 § Riksdags-ordningen föreskrifna nämnd;

Lördagen den 2 instundande Mars halfva antalet eller tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Justitie-ombudsman och hans suppleant; samt slutligen

Onsdagen den 6 i sistnämnda månad tolf valmän till utseende af Komiterade för tryckfrihetens vård; konnande, enligt Kammarens derom nu jemväl fattade beslut, några suppleanter icke att utses hvarken för ledamöterna i ofvansagda nämnd, eller för de valmän, som skola utse Komiterade för tryckfrihetens vård.

I fråga om utseende af suppleanter för de elektor r, som skola få sig uppdraget att välja Riksdagens Justitie-ombudsman och hans suppleant, begärde nedannämnde ledamöter ordet och yttrade: .

Herr vice Talmannen Mannersskantz: Jag tillåter mig fästa Kammararens uppmärksamhet derpå, att vid ett sådant val, som nu är i fråga, det lätt kan hända, att Kammaren kan komma att till valman utse en eller annan ledamot, som vid valmännens sammanträde sedermera uteblifver, och att det derföre är af nöden att, på det icke någon brist må uppkomma i det af grundlagen bestämda antal valmän, Kammaren utser ett lämpligt antal suppleanter, för att vid en eller annan af de ordinarie valmännens förhinder, i de förhindrades ställe uti valnämnden inträda.

Herr Staaft: Äfven jag anser det vara föga välbetänkt att underlåta välja suppleanter, emedan det under föregående Riksdagar ofta visat sig, att sådane måst inkallas till följd af en eller annan ordinarie valmans

frånvaro. Det kan ju nu lika lätt inträffa, att någon valman blir förhindrad att infinna sig vid valet, och Kamrarne skulle då icke komma att med ett lika antal ledamöter hvardera deltaga i detsamma.

Herr Per Nilsson i Espö: Som dessa val af Justitie-ombudsman försiggå straxt efter det valmännen blifvit utsedde, så är det knappt att förmoda, att någon af dem vid valet är frånvarande, särdeles om man undviker att till valman utse någon, som förmodas hafva något förhinder; och anser jag det derföre vara onödigt att upptaga Kammarens tid genom att utse några suppleanter.

Herr Eric Ersson: Jag är af alldeles motsatt åsigt mot den siste värde talaren, och det till följd af den erfarenhet jag vid föregående Riksdagar inhemtat, hvilken gifver vid handen, att vid ganska många val af Justitie-ombudsman suppleanter till större eller mindre antal måst inkallas. Såvida valmännen från begge Kamrarne skola blifva jemnstärke, är det derföre nödigt att suppleanter utses.

Herr C. Ifvarsson: Jag instämmer i den af Herr Erik Ersson uttalade åsigt, synnerligen som jag anser det förestående valet af Justitie-ombudsman vara af vida större vikt än den omröstning, som i Opinionsnämnden kommer att försiggå, hvarföre några suppleanter till samma nämnd också ansetts behöffige.

Herr Staaff: Jag vill endast, med anledning af Herr Per Nilssons yttrande, upplysa, att det en gång händt, att vid ett val af Justitie-ombudsman fyra suppleanter måst inkallas; och då erfarenheten visar sådant, lär det icke vara välbetänkt att underlåta utse suppleanter och således åt slumpen öfverlemnna afgörandet om hvem som skall bekläda den viktiga Justitie-ombudsmansplatsen.

Herr von Troil: Min afsigt är endast att framlägga ett förslag, hvarigenom jag förmodar, att de olika meningarne skola kunna förenas och suppleanter utses utan att något särskildt val derför behöfver anställas. Om Kammaren nemligen funne lämpligt att besluta, att vissa af de ledamöter, som erhöile högsta röstantalet närmast de 24, som till ordinarie valmän väljas, skulle antagas till suppleanter, så vore frågan löst, som jag föreställer mig på ett för alla tillfredsställande sätt.

Herr Hierta: Det vore visserligen önskligt och fördelaktigt, om suppleanterne kunde utses genom samma val, som anställes för de ordinarie valmännens tillsättande, men om detta utväljande af suppleanter bestämmes att försiggå på det af Herr von Troil föreslagna sätt, är det klart, att minoritetens och ej majoritetens kandidater blifva suppleanter. Till frågans lösning tillåter jag mig derföre föreslå, att på hvarje valsedel uppsätts namnen på 28 ledamöter i stället för 24, och att Kammaren beslutar, att de ledamöter, som närmast de 24 erhålla högsta röstantalet, ingå såsom suppleanter. På detta sätt undvikas tidspillan, och man får tillika garanti för, att majoritetens mening icke kommer att undertryckas.

Herr Staaff: Visserligen skulle genom antagandet af de utaf Herrar von Troil och Hierta väckta förslag den fördel vinnas, att något särskildt val för att utse suppleanter icke skulle erfordras. Men jag befarar, att grundlagen lägger hinder i vägen för att godkänna åtminstone Herr Hier-tas förslag, då det väl ej kan vara tillåtet att till valmän utse ett större antal personer, än grundlagen uttryckligen föreskrifver. Jag förstår ej heller, hvarföre man nu skulle vara förhindrad att gå till väga på det sätt, som genom en femtioårig praxis gjort sig gällande, eller att utse suppleanterne genom särskildt val; och anhåller jag derföre om proposition om valets anställande på detta sätt.

Herr Witt: Det har under denna Riksdag redan visat sig, att den drygaste delen af Kammarens tid blifvit upptagen genom val, som för skiljda ändamål företagits, och det vore derföre ganska önskvärdt, om man kunde undvika att hädanefter anställa allt för många sådana. Det nu föreslagna suppleantvalet torde väl ock vara i det närmaste öfverflödigt; ty om man läser 68 § i Riksdags-ordningen, så inhemtas deraf, att de valmän, som skola välja Justitie-ombudsman, skola till valförrättningen sammanträda samma dag, då de blifvit utsedde. Häraf torde framgå, att det bör höra till sällsyntheterna, att någon valman uteblifver, emedan det endast kan vara en hastigt påkommande sjukdom eller annat oförutsedt hinder, som kan afhålla honom från att närvara vid valet. Skulle man dock frukta, att sådana oförutsedda händelser kunde inträffa, och lägger man synnerlig vikt på, att ett lika antal valmän från begge Kamrarna äro tillstädes, så synas alla farhågor kunna häfvas genom antagandet af Herr von Troils förslag, som jag finner ganska lämpligt. Låt vara att suppleanterne komme att tillsättas af minoriteten. Det innebär enligt min uppfattning ingen våda; och billigheten kan väl fordra, att äfven minoriteten kan få hafva ett, om ock ringa ord med i laget.

Herr Arfwedson: Jag förenar mig uti Herr Witts yttrande och gillar i allo de åsikter han uttalat.

Herr Bovin: Det förundrar mig på det aldra högsta, att, sedan det blifvit af erfarenheten fulltygadt, att vid flera tillfällen suppleanter måst inkallas vid valen af Justitie-ombudsman, man dock kan sätta i fråga, om några suppleanter skola utses. Såsom skäl för att detta ej borde ske, har man ej kunnat anföra annat än, att ett val skulle upptaga allt för lång tid. Har man då så ondt om tid eller är man så rädd för mödan, att man mera ser på tidsbesparingen och besväret än på sjelfva saken, som i detta fall är af ganska stor vikt?

Suppleanter måste utses, men icke på de af Herrar von Troil och Hierta föreslagna sätt, utan så som förut varit öfligt, nemligen så att genom särskilda val utses först de ordinarie valmännen och derefter suppleanterne.

Herr Staaff: Jag har mot Herr Witts anförande den anmärkningen att göra, att ehuru valmännen sammanträda samma dag de blifvit utsedde,

erfarenheten dock visat, att suppleanter vid valen måst tillkallas; och erfarenhetens vittnesbörd torde icke kunna jäfvas.

För att till suppleanter erhålla dem, som flertalet af Kammarens ledamöter önskar välja, är alldeles nödvändigt, att suppleanterne utses genom särskildt val.

Herr Voug: Det förefaller mig alldeles uppenbart, att det lätt bör kunna inträffa att, ehuru valmännen sammanträda samma dag de blifvit utsedde, en och annan af dem kan komma att vid valet saknas. Man tänke sig endast, att en eller annan, som blifvit till valman utsedd, varit frånvarande, då valet skedde i Kammaren, och att han sedermera icke kunnat med kallelsen anträffas. Följden deraf blifver naturligtvis, att endera Kammaren får ett mindre antal röstande medlemmar närvarande vid ett val, hvari de böra med samma befogenhet deltaga.

Något likartadt har förut en gång under denna Riksdag inträffat, då, derigenom att denna Kammare underlät att välja en suppleant till ett Utskott, första Kammarens ledamöter vid ett sammanträde i Utskottet voro talrikare tillstädes än den Andra Kammarens.

Jag hoppas derföre, att man nu bör vara ense om, att suppleanter böra utses; men dervid anser jag ej, att man bör gå till väga på det af Herr von Troil föreslagna sätt, emedan derigenom, utom af föregående talare påpekade oförmligheter, lätt kan komma i fråga, att, i händelse rösterna skulle utfalla lika emellan flere ledamöter, på lottnings skulle komma att bero, hvilka blefve ordinarie valmän eller suppleanter. Valet af de sednare bör derföre lämpligast försiggå på det sätt, som förut varit vanligt.

Herr Östman: Erfarenheten har visat, att vid flera föregående val till Justitie-ombudsman suppleanter måst tillkallas för att fylla antalet af de väljande ledamöterna. Det torde af denna anledning vara klart, att äfven nu suppleanter böra utses; dock icke på det sätt, att de, som vid utväljandet af valmän näst de dertill valde fått de flesta rösterna, förklaras för suppleanter, utan genom ett särskildt val. Blott på detta sätt kan saken utföras utan att träda rättvisan och grundlagens stadganden för nära.

Herr Witt: Angående den af en föregående talare gjorda anmärkningen, att det kunde inträffa, att en ledamot, som blifvit utsedd till valman, komme att sakna kännedom derom, och således vid valet uteblefve, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att det är hvarje representants skyldighet att ega kännedom om alla val som ske, och således äfven om han dervid sjelf uppdrages något förtroende. Synnerligast då det, såsom nu är händelsen, så långt förut gifves till känna, när valet kommer att ega rum, vore det oförlätligt, om någon underlåte att om detsamma taga kännedom; hvadan denna anmärkning torde förtjena föga afseende.

Hvad derefter beträffar den lottnings, som, enligt Herr von Troils förslag, emellan ledamöter, hvilka undfått lika antal röster, kunde komma i fråga, vore den väl icke mera otjenlig än den lottdragning, som afgör, huruvida en person skall blifva ledamot i ett Utskott eller ej.

Det har slutligen blifvit af ett par talare anmärkt, att det skulle vara stridande emot grundlagen att utse suppleanter på det sätt, som Herr von

Troil föreslagit, emedan ett sådant valsätt icke vore i grundlagen medgifvet. På samma grund kunde man äfven invända, att det vore olagligt att välja några suppleanter alls, då grundlagen icke omnämner några sådana.

Herr Per Nilsson i Espö: Då jag funnit, att min åsigt om obehöfligheten af de ifrågakämda suppleanterne rönt så mycket motstånd, vill jag ej längre hålla på densamma, utan medger gerna, att suppleanter må utses, ehuru jag fortfarande anser det vara onödigt, då det ej är att förmoda, att någon till ordinarie valman utses, som man har anledning förmoda vara hindrad att vid valet sig infinna.

Herr von Troil: Den anmärkningen, som mot mitt förslag blifvit framställd, att den skulle leda derhän, att minoriteten komme att tillsätta suppleanterne, är endast i det fallet riktig, att blott två olika vallistor komma i fråga, och någon större splittring vid valet icke gör sig gällande. Men äfven om den befarade följden skulle inträffa, så anser jag dock ej, att någon orättvisa derigenom vållades, då det väl ej är att önska, det majoriteten alltid skall absolut beherrska minoriteten, utan äfven denna sednare bör beredas tillfälle att göra sin röst gällande. Jag finner mig af dessa skäl föranlåten att vidhålla mitt förslag.

Herr Staaff: Jag hemställer att hela den nu förda diskussionen, såsom blott rörande en formfråga, ej måtte i protokollet ingå.

Till hvad jag förut yttrat, tillåter jag mig dessutom göra det tillägg, att det endast var Herr Hiertas förslag om valet af suppleanter, som jag ansåg stridande mot grundlagen, emedan enligt detsamma skulle på valsedlarne uppföras 28 namn, då grundlagen deremot stadgar endast 24.

Herr Per Nilsson i Espö: Då man funnit den nu afhandlade frågan värd en så långvarig diskussion, anser jag för min del äfven diskussionen värd en plats i protokollet, och motsätter mig derföre dess utslutande derur.

Öfverläggningen var nu slutad, och beslöt Kammaren, det skulle tre suppleanter för ifrågavarande elektorer genom särskildt val utses.

§ 3.

Enligt derom vid sista sammanträdet fattadt beslut företogs nu val af dels sju ledamöter i Riksdagens Särskilda Utskott för behandling af Herr B. W. Hessles motion, N:o 157, om åtgärders vidtagande för afhjelpande af jordbrukarnes nuvarande finansiella betryck, dels ock tre suppleanter i samma Utskott; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

Ledamöter:

Herr	<i>B. W. Hessle</i> med	167	röster,
"	<i>E. Key</i>	166	"
"	<i>C. A. V. Kallstenius</i>	161	"
"	<i>Per Ericsson</i> från Gefleborgs län .	102	"
"	<i>Erik Andersson</i> från Elfsborgs län	99	"
"	<i>J. Rundbäck</i>	97	" och
"	<i>Friherre D. von Schultzenheim</i> . .	95	"

samt till

Suppleanter:

Herr <i>C. J. Bengtsson</i> med	118 röster,	
„ <i>Åke Andersson</i>	96	„ och
„ <i>J. Wener</i>	92	„

§ 4.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående fortfarande kurhusafgift.

I anledning af Betänkandet yttrade:

Herr Bergström: Då jag hyser betänkligheter vid att bifalla ifrågavarande Betänkande i dess helhet, anser jag mig böra underställa dessa betänkligheter Kammarrens pröfning. Enligt min uppfattning är kurhusafgiften en allmän afgift af bevillnings natur, visserligen skiljaktig från allmänna bevillningen dels deruti, att den åtages för uppnående af ett visst statsändamål, dels deruti att Riksdagen icke definitivt bestämmer dess verkliga belopp, utan öfverlemnar åt andra vederbörande, numera landstingen, att inom de af Riksdagen fastställda gränser, inom minimum och maximum, besluta med hvilket belopp ifrågavarande afgift bör utgå, dels ock slutligen derutinnan, att hvad genom upptagande af kurhusafgiften inflyter inom hvarje landstingsområde, qvarstadnar och användes endast för områdets behof; men dock, såsom jag nämnde, af bevillnings natur och hänförlig under 60 § Regeringsformen.

Nu stadgar denna grundlag uti 61 §: "Alla afgifter, som Riksdagen under de i föregående § nämnda titlar beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya bevillningen af Riksdagen fastställd blifver." Jag vågar ej påstå, Herr Talman, att det rent af vore grundlagsvidrigt att bestämma, det ifrågavarande afgift skulle utgå tills vidare; men det vore enligt min åsigt högst inkonsekvent att göra en sådan bestämelse, då alla öfriga bevillningar fastställas för hvarje statsregleringsperiod.

De i den Kongl. Propositionen och af Utskottet åberopade skäl för hemställningen, att kurhusafgiften måtte bestämmas att tillsvidare och intilldess annorlunda förordnades utgå, och särdeles Utskottets förmälan, att någon förändring uti de förhållanden, hvilka för närvarande i afseende å behovet af fortfarande kurhusafgift egde rum, icke syntes vara a't för den närmaste framtiden emotse, torde ega tillämpning å alla öfriga afgifter af bevillnings natur, men kunna icke grundlagsenligen medföra sådana konsekvenser som den, hvartill Utskottet i fråga om kurhusafgiften kommit.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit yrkar jag, att Kammarren, med afslag å Kongl. Propositionen och Utskottets Betänkande i denna del, måtte besluta, att kurhusafgiften endast skall utgå för året 1868.

Herr Friherre Alströmer: Jag kan ej dela den af föregående talare uttryckta åsigt i ämnet. Han har sagt, att ett bifall till Utskottets hemställan skulle stå i strid emot Regeringsformens stadgande derom, att bevillningsafgifter skola utgå intill slutet af det år, under hvars lopp den

nya bevillningen af Riksdagen blifvit bestämd. Med kurhusafgiften eger ett annat förhållande likväl rum. Den är, om jag så får säga, adekvat med hundskatten. Den får af kommunerna sjelfva bestämmas till högre eller lägre belopp eller, om de så för godt finna, helt och hållet uteslutas. Författningarne om kurhusafgiftens belopp hafva under en längre följd af år varit densamma. Landstingen inom länen hafva egt bestämma inom ett maximum och ett minimum dess belopp, och det synes mig derföre vara alldeles onödigt, att vid hvarje nu årligen återkommande riksdag behandla detta ämne. Något undertryckande af andras mening, genom att bifalla Betänkandet, kan icke heller anses ega rum, isynnerhet som Kongl. Maj:t såväl som hvarje riksdagsman kan, om så nödigt anses, föreslå ändringar af afgiften.

För min del påyrkar jag således bifall till Utskottets hemställan och att afgiften måtte fortfara att utgå på samma sätt som hitintills, intilldess ändring deri vid riksdag beslutas, ty om en följande Riksdag ej beslutat någon ändring i afgiften, så är föregående Riksdags beslut i och med det samma godkänt.

Herr Aug. Andersson: Jag kan icke förstå hvad som är förste talarens mening, ty klart är det, att, då Riksdagen har att bestämma maximum och minimum af ifrågavarande afgift och kommunerna sjelfva ega att sedermera inom dessa maximi- och minimibelopp besluta afgiftens storlek, vi icke kunna önska något bättre. Utskottets förslag är således rättvist, hvarföre jag instämmer med Herr Friherre Alströmer samt bifaller detsamma.

Herr Indebetou: Att jag hyser betänkligheter att bifalla Utskottets förevarande förslag, kan jag icke neka. Kurhusafgiften utgör en skatt, som är oss pålagd för ett särskildt ändamål, och vi böra se till, att icke denna afgift, som nu blott är tillfällig, öfvergår till en beständig skatt. Det är känt, att skatter, som påbjödös under 30-åriga kriget, sedermera fortfarit under tvåhundra år, och detta är ett varnande exempel. Börja vi nu med att fatta ett sådant beslut, som Utskottet här föreslagit, så utsätta vi oss lätt för samma äfventyr, och vi skola icke glömma, att det ändamål, för hvilket denna afgift utgöres, möjligen kan upphöra. Det kan visserligen vara besvärligt att för hvarje riksdag besluta om kurhusafgiftens belopp, men sådant torde dock vara en ringa olägenhet, och derigenom riskerar man mindre. Den ifrågavarande afgiften användes nu jemväl till andra ändamål, än hvar till den ursprungligen blifvit anslagen, nemligen till sjukvården å lasaretten m. m. Hufvudsakligast håller jag på sjelfva principen, eller att denna tillfälliga skatt icke måtte öfvergå till ständig.

Herr Statsrådet Carlson: Må det tillåtas mig att anföra några ord angående den Kongl. Proposition, som ligger till grund för det nu föredragna Betänkandet.

De farhågor, som den siste ärade talaren yttrat, synas mig böra försvinna, då man tager i betraktande dels den särskilda egenskap, som utmärker ifrågavarande afgift, att afse fyllande af ett bestämdt behof, dels ock sättet, hvarpå den bestämmes, nemligen af länens representationer. Den

tid torde tyvärr vara långt aflägsen, då orternas sjukvårdsinrättningar befinnas obehöfliga, och hos landstingen förefinnes säkerligen den varsamhet i afseende på beskattningen, att de icke votera en afgift, som icke mera har ett bestämdt ändamål.

De betänkligheter åter, som blifvit uttalade i afseende på grundlagsheten af den föreslagna åtgärden kunna svårligen befinnas lägga hinder i vägen för bifall till Betänkandet, om man läser i ett sammanhang §§ 59, 60 och 61 i Regeringsformen, hvilka innehålla:

§ 59. "I sammanhang med uppvisandet af Statsverkets tillstånd och behof låte Konungen för Riksdagen framställa förslag rörande sättet att genom bevilningar fylla hvad Staten kan utöfver de ordinarie inkomsterna erfordra."

§ 60. "Till bevilningar räknas tull- och accis-medlen, postmedlen, chartæ-sigillatæ-afgiften, husbehofsbrännerimedlen samt hvad hvarje Riksdag dessutom särskildt såsom bevilning sig åtager." och

§ 61. "Alla afgifter, som Riksdagen under de i föregående § nämnda titlar beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya bevilningen af Riksdagen fastställd blifver."

Häraf synes klart, att de afgifter, hvilka i 61 § omtalas, äro de som blifvit nämnda uti 60 §, och bland dem är icke kurhus-afgiften; den utgår icke heller till fyllande af Statens, utan af kommunernas behof.

Hundra år hafva nu förflutit, sedan inrättande af länslasaretter först beslöts. I förstone underhöllos dessa genom enskilda tillskott, och först år 1818 beviljade Rikets Ständer en s. k. kurhusafgift, hvilken då skulle utgå med ett bestämdt belopp af 3 skillingar banko för hvarje mantalsskrifven person. Redan nästpåföljande riksdag ändrades likväl denna bestämmelse derhän, att i stället ett maximum och ett minimum för afgiften bestämdes, dervid minimiafgiften utsattes till tre öre. Minimiafgiften har allt sedermera förblifvit oförändrad; maximibeloppet deremot har småningom förhöjts ända till 25 öre, som det för närvarande utgör för länen. Detta visar, att behovet af kurhusafgiften icke är i aftagande, utan tvärtom i stigande. Minimibeloppet, hvilket väl egentligen skulle utgöra det betänkliga, eftersom det är det enda obligatoriska, lär redan på detta nyssnämnda skäl icke innebära någon våda; och skulle en förändring finnas nödig, sammanträder ju hvarje år en Riksdag, af hvilken den kan vidtagas.

Då således denna afgift icke ingår till Statens kassa, och således ej kan med andra sammanblandas, då icke något bestämdt belopp, utan endast ett maximum och minimum af densamma utaf Riksdagen utsättes, och då i alla händelser Rikets samtliga landsting skola i ämnet fatta beslut, synes det icke vara skäl att för hvarje återkommande år en Proposition aflätes, en utskottsbehandling företages och en föredragning sker i Kammarne om denna samma afgift, så länge behovet ej deri kräfrer någon förändring. Då härtill kommer, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, tillåter jag mig hemställa, att det äfven här måtte antagas.

Herr Murén: Vill man hjälpa till att icke belasta våra kommande årliga Riksdagar med andra eller flera göromål, än nödvändigheten ovillkorligen bjuder, så kan jag icke förstå, huru man kan hysa betänkligheter vid att antaga detta Utskottets förslag. Hvar och en vet, att medel till

sjukvårdsanstalter öfver hela landet erfordras. Landstingen hafva att, sedan Riksdagen bestämt afgiftens maximi- och minimibelopp, emellan dessa uttaxera det erforderliga, och då hafva vi ju intet att riskera.

Om och afgiften ursprungligen blifvit bestämd för ett visst ändamål eller en viss sjukdoms botande, så och då fordringarne på en bättre sjukvård i allmänhet under tidernas lopp ökats, kan icke med skäl klandras, att någon del af afgiften dertill användes. En vacker bestämmelse ligger jemväl deri, att landstingen sjelfva få fördela afgiften emellan de olika lasaretsdistrikten. I Gefleborgs län utgå afgifterna olika; i ett distrikt har det bestämda maximum uttaxerats och befunnits otillräckligt, hvadan behovet fått fyllas genom landstingets försorg; i andra distrikt har deremot endast någon mindre uttaxering varit behöflig. Jag inser icke någon fara uti att bifalla förslaget, och föreställer mig icke, att vi under någon längre tid kunna undvara denna afgift. Blifver den obehöflig, så kan såväl Kongl. Maj:t som hvarje representant föreslå dess upphörande. Att besvara hvarje kommande Riksdag med denna frågas återupptagande anser jag ej vara rätt, derföre och på de skäl, som Herr Statsrådet Carlson anfört, godkänner jag Betänkandet.

I Herr Muréns yttrande hördes flere af Kammarens ledamöter instämma.

Herr Bergström: Såsom den värde representanten från Kungälv domsaga anmärkt, gäller den nu förevarande frågan en princip. Kurhusavgiften har alltid tillförene blifvit bestämd för en statsregleringsperiod i sänder. Derföre att denna period numera blifvit inskränkt till ett år, synes mig icke vara skäl att frångå hvad förut vanligt varit. Denna afgift är af allmän beskaffenhet och tillkom i ändamål att hämma en sjukdom af svårare art. Numera användes den likväl icke uteslutande för detta ändamål, utan för allmänna helsovården i länen, särdeles såsom bidrag till bestridande af lasarettens utgifter för svårare skador och sådana sjukdomstillfällen, som fordra kirurgisk behandling. Jag föreställer mig, att det skulle vara bäst att bestämma en årlig afgift till bestridande af kostnaderna för den allmänna sjukvården å länslasarett, med föreskrift tillika, att hvad denna afgift inbragte, skulle i främsta rummet användas för vårdande af veneriskt sjuke. I förhoppning, att saken under den närmaste framtiden varder i sådan rigtning ordnad, finner jag skäl för närvarande icke förefinnas att i afseende på tiden, hvarunder kurhusavgiften bör utgå, vidtaga annan ändring än den, hvartill grundlagens stadgande om årligen sammanträdande Riksdag töranleder. Sjelfva grunden för ifrågasatt bevilnings utgörande är dessutom förkastlig, ty kapitationsavgifter bör man så mycket som möjligt undvika.

Jag vidhåller och förnyar mitt yrkande, att afgiften endast för år 1868 fastställles.

Herr von Troil: Jag har icke tillstädesvarit från början af denna öfverläggning, men jag kan dock icke underlåta att erkänna, att jag med viss förvåning finner det nu föredragna Betänkandet hafva rönt motstånd inom Kammaren. Det torde icke vara för någon obekant, att denna afgift förut bestämts för tre år i sänder, och då nu riksdag inträffar hvarje

år, hemställer jag, huruvida det kan anses lämpligt att med en så enkel sak som denna besvära Riksdagen vid hvarje dess sammanträde. Man vet också, dels att en latitud i fråga om afgiftens belopp finnes och är ganska vidsträckt, nemligen från 3 till 25 öre, dels ock att landstingen afgöra de närmare bestämmelserna om beloppet, och då kan man väl hafva all möjlig säkerhet för, att dessa bestämmelser skola blifva rättvisa. Man har anmärkt, att kurhusafgiften utgör en kapitationsafgift; javäl, så är det ock, men om någon del deraf också skulle användas till lasarettens eller sjukhusens förmån, så vet man ju dock, att det oftast är den fattigare befolkningen, som får njuta det goda, som dessa barmhertighetsinrättningar medföra. Om sålunda denna befolkning jemväl i sin mån eller med några öre få bidraga till denna afgift, så synes dermed icke någon orättvisa vara begången.

Af dessa skäl och då det är olämpligt, att frågan återkommer vid hvarje riksdag, bifaller jag Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad och Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3 bifölls.

§ 5.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 4, om återlemnande af en inom Riksdagens Andra Kammare af Herr A. Medin väckt motion.

Herr Medin: Då Bevillnings-Utskottet återlemnat den af mig väckta motion, hvilken Utskottets Memorial N:o 4 afser, och dervid ej uppgifvit hvilka delar af densamma, som icke tillhöra Utskottets behandling, men meningen med återlemnandet väl torde vara, att Utskottet icke ansett sig tillhöra att handlägga sednare delen af mitt förslag eller i hvad det angår nya oktrojers meddelande åt sedelutgifvande banker eller förlängning i de nuvarande; så och då det framdeles icke kan uppstå hinder för mig att väcka motion i sistberörda afseende, skall jag i så mätto gå framställda önsknings till mötes, att jag förklarar mig återtaga mitt yrkande beträffande nya oktrojers meddelande m. m., hvaremot jag anhåller, det Kam-maren behagade till Bevillnings-Utskottet återremittera motionen för behandling af öfriga delen af mitt förslag eller frågan om bankernas förpligtelse att erlägga bevillning för sin sedelutgifningsrätt.

Vidare anfördes icke, och sedan Kam-maren, på framställning af Herr Talmannen, förklarar sig bifalla motionärens önskan att få återkalla den del af motionen, deruti han hemställt, "att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att några nya oktrojer eller förlängning af de nuvarande "för sedelutgifvande banker icke vidare må beviljas"; blef motionen, sålunda ändrad, till Bevillnings-Utskottet återförvisad.

§ 6.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 5, om återlemnande af en utaf Herr Ola Lasson inom Andra Kam-maren väckt motion.

Herr Ola Lasson: Jag hemställer att denna min motion, hvilken enligt min uppfattning tillhör Stats-Utskottets handläggning, måtte till nämnda Utskott öfverlemnas.

Herr Otterström: Stats-Utskottet har redan fått emottaga en dylik motion, som förut varit till Bevillnings-Utskottet remitterad, och därför anser jag, att äfven denna bör till Stats-Utskottets handläggning hänvisas.

Öfverläggningen var afslutad. Kammaren, som godkände Utskottets åtgärd att återlemna ifrågavarande motion, beslöt att hänvisa densamma till Stats-Utskottets handläggning.

§ 7.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Lag-Utskottets Utlåtande N:o 32, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning.

§ 8.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets Utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 40 § i Kongl. Förordningen den 17 Mars 1669.

Herr O. B. Olsson: I likhet med motionären har jag mig väl bekant, att många förmyndare på grund af stadgandet i 23 Kap. 5 § Ärfdebalken endast tillgodoräkna sig skälig ersättning för sitt besvär med förvaltningen af myndlingens egendom, men jag känner ock att ganska många, under åberopande af 40 § i Kongl. Förmyndare-ordningen den 17 Mars 1669, icke räkna för rof att derförutom såsom arfvode hålla till godo tjugonde penningen af all myndlingens årliga inkomst. Ehuru orimligt detta än synes vara, är jag dock fullkomligt öfvertygad derom, att de anse sig härtill lagligen berättigade. Lag-Utskottet har visserligen sagt, att berörda § i Förmyndare-ordningen måste betraktas såsom upphäfd genom 1734 års lag, men så synes åtminstone Kongl. Maj:t icke hafva betraktat saken, då, genom Kongl. Dom den 10 Mars 1801, blifvit förklaradt, det förmyndare är berättigad att i arfvode af myndlingens arfsmedel utbekomma tjugonde penningen eller 5 procent af deras årliga afkastning. Detta prejudikat finnes anfördt i Backmans lagsamling, och är således saken derigenom satt utom allt tvifvel, så att klarligen synes, att 1734 års lag icke upphäfver stadgandet i 40 § i 1669 års Förmyndare-ordning, såsom Lag-Utskottet förmenar. Af denna anledning yrkar jag för min del, att Lag-Utskottets Utlåtande måtte ogillas och motionen bifallas. Skulle under diskussionens fortgång några talare yrka återremiss af Utlåtandet till Utskottet, så har jag dock icke något att deremot erinra.

Herr Bovin: I motsats till den föregående talaren finner jag mig föranlåten yrka bifall till Lag-Utskottets nu föredragna Utlåtande. Frågan rörer nu endast huruvida 40 § i Kongl. Förmyndare-ordningen af år 1669 kan anses vara i gällande kraft eller icke. Äfven om det är en sanning, att åtskilliga personer, vid uppgörandet af sina förmyndare-räkningar, tillämpa stadgandet i denna §, så bör det ändock icke vara

något tvifvel derom, att den upphört att vara gällande, då vår allmänna lag, som är stiftad långt sednare, i Ärfda-balkens 23 Kap. 5 § föreskrifver, att den, som förmynderskap väl och troligen förestått, skall njuta den lön och vedergällning, som Rätten pröfvar skälig, utan han sig annorledes åtnöja låter. Således ligger det i Rättens skön att bestämma hvad förmyndare må anses hafva förtjent för sin förvaltning, och är domstolen, vid bedömandet häraf, icke inskränkt inom andra gränser, än dem skäligheten och billigheten bjuda. Den föregående talaren omnämnde ett prejudikat i denna fråga, nemligen en Kongl. Maj:ts dom; jag tror dock icke, att man med anledning af denna kan komma till samma resultat som han, ty äfven under förutsättning, att 1669 års Förmyndare-ordning är upphäfd, kan väl Kongl. Maj:t, med hänsyn till förekomna omständigheter anse en förmyndare berättigad till den ersättning nämnda Ordning medgifver, eller tjugonde penningen af myndlingens behållna årliga inkomst, helst, såsom förut är nämndt, domstolarne icke vid bedömande af dessa frågor äro inskränkta inom andra gränser än dem jag ofvan antydt. Jag yrkar fortfarande bifall till Utlåtandet.

Herr Rudberg: Likasom den förste talaren anser jag, att 1669 års Kongl. Förordning icke är upphäfd, men att det är af behovet påkalladt, att detta snarligen sker, ty det är väl sannolikt, att de fleste förmyndare tillgodoräkna sig 5 procent af myndlingens årliga inkomst, så länge de dertill anse sig lagligen berättigade. Ärfda-balkens 23 Kap. 5 § säger visserligen, att förmyndaren skall njuta den lön och vedergällning, som Rätten pröfvar skälig, d. v. s. Rätten kan pröfva huruvida förmyndaren skall ega åtnjuta tjugonde penningen eller icke, men förklarar dermed alldeles icke att 1669 års Förordning är upphäfd. Jag önskar att motionen måtte till Utskottets förnyade handläggning återförvisas.

Herr Sven Nilsson: För mig är det alldeles klart, att 1669 års Kongl. Förmyndare-ordning redan för längesedan upphört att vara gällande och om det icke skulle hafva varit klart förut, så har den siste talaren just sökt göra detta ganska tydligt, då han säger, att Rätten, jemlikt stadgandet i 5 § 23 Kap. Ärfda-balken, har rätt att bestämma andra grunder för ersättningens utgående än den, som finnes i 1669 års Förordning intagen. Mig är icke heller obekant det prejudikat, den förste talaren omnämnde, och jag känner väl att flere domare anse denna Förordning ännu vara i gällande kraft, hvilket sannolikt kommer sig derutaf, att i de flesta hittills utkomna lageditioner, den ifråcavarande paragrafen finnes införd. Jag tror dock, att ändamålet med motionen nu är vunnet genom Lag-Utskottets yttrande uti det nu föredragna Utlåtandet, ifall detta af Kamrarne godkännes, och af denna anledning yrkar jag bifall till samma Utlåtande.

Öfverläggningen var slutad, och Utlåtandet bifölls.

§ 9.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets Utlåtande N:o 34, i anledning af väckt motion om ett tillägg till Kongl. Förordningen angående tillsyn & förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.

Herr Magnell: Utskottet har grundat sitt afstyrkande af mitt första yrkande, att domstolen i hvarje ort må förpligtas att hvarje år i Januari månad till hvarje ords kommunalstyrelse låta öfverlemnna förteckning på alla inom kommunen varande myndlingar äfvensom på deras förmyndare, derpå, att domstolen, som redan har skyldighet att hålla särskild förteckning öfver de omyndige och deras förmyndare, har magt att, medelst föreläggande af viten, tillhålla desse sednare att fullgöra sin redovisningsskyldighet, beträffande hvilken domstolen af de bevis, som förmyndarne skola årligen å viss tid till domstolen ingifva derom, att de till gode männens granskning aflemnat redogörelse för det föregående året, är i tillfälle att, genom jämförelse med nyssberörda förteckning, hålla nödig kontroll. Visserligen är det sannt, att domstolen eger en dylik magt och myndighet, men deremot är det en annan fråga huruvida domstolen har skyldighet att infordra bevis derom, att förmyndarberäkningarna blifvit till revisorerne öfverlemnade, eller att kontrollera förmyndarevården genom jämförande af sin anteckning å förmyndare med inkomna redovisningar. Jag tror icke, att lagen tydligt och klart föreskrifver en dylik domstolen åliggande skyldighet, åtminstone att döma efter den erfarenhet jag härom varit i tillfälle att inhämta. Jag har nemligen åtskilliga gånger erhållit förordnande såsom förmyndare och alltid varit mycket noga med att på utsatt tid insända mina redogörelser till revisorerne, men aldrig har jag insändt något bevis härom till domstolen, och aldrig har jag heller blifvit affordrad något dylikt bevis. Inom Wernland förfares åtminstone icke på detta sätt, efter hvad jag har mig bekant, men huru behöfligt det är att dylika bevis infordras, derpå tager jag mig friheten att anföra ett bevis, bland de många som kunde stå mig till buds. En gammal gumma ärfde nemligen oförmodadt 3,000 à 4,000 R:dr, visserligen icke något stort kapital, men hvaraf den årliga afkastningen var stor nog att skydda den åldriga mot nöd eller att falla fattigvården till last. Förmyndare tillsattes för att handhafva medlen, men revisorerne hade icke någon kännedom hvarken derom att arf fallit eller att förmyndare blifvit förordnad, och voro således icke i tillfälle att infordra någon redogörelse, hvilken icke heller af domstolen ifrågasattes. Förmyndaren flyttade snart från församlingen, och inom icke lång tid uteblefvo alla räntebetalningar, hvaröfver myndlingen började att beklaga sig, då det först utröntes huru med detta ärende sig förhöll. Revisorerne sökte nu tillhålla förmyndaren att göra reda för sin förvaltning men förgäfvos; och då saken kom inför Rätten, uteblef svarenden vid första tinget, och då ärendet ånyo vid följande ting förekom, hade mannen gjort en så grundlig konkurs, att all hans egendom var bortsofad, till den grad att revisorerne sjelfve fingo betala kostnaden för rättegången. Detta och flera dylika fall synes visa nödvändigheten deraf att någon föreskrift lemnas, hvarigenom gode männen må blifva satte i tillfälle att dels erfara hvilka personer, som äro skyldige att aflemnna förmyndareredogörelse, och dels att, i den händelse förmyndare härutinnan skulle låta någon försummelse komma sig till last, derom göra anmälan hos domstolen, som således äfvenledes blefve i stånd att infordra ifrågavarande redogörelser.

Hvad nu de af mig föreslagna dagaböterna beträffar, så bör väl något ansvar följa på en försummelse, som kan medföra ganska sorgliga

följder, såsom jag nyss visat, och därför anser jag, att domstolen genast bör vid verksamt vite förelägga försumlige förmyndare att inkomma med redogörelse, vid äfventyr att dessutom få erlägga dagaböter efter befogenhet, om beständ tid försittes. Då jag nu yrkar bifall till motionen, föränlåtes jag äfven hemställa huruvida densamma må till Utskottet återgå.

Herr Rosenberg: Det var en ganska sorglig teckning af domarembetet utöfning den siste talaren nyss meddelade oss, och vore förhållandet öfverallt inom landet sådant, som han skildrat detsamma inom sin hemort, så vore det visserligen nödvändigt att sätta mera lif i domarekorpsen; men att detta kan ske endast genom utfärdande af ett tillägg till nu gällande förordning i ämnet, såsom motionären synes tro, derom är jag fullkomligt öfvertygad att han misstager sig. Lyckligtvis tillgår det icke öfverallt såsom han omnämnt, åtminstone icke i den ort der jag har mitt hemvist. Der förer domaren bok, hvarest alla förmyndare-redovisningar antecknas, så att han med fullkomlig reda kan följa hvars och ens redogörelser, och om någon skulle dröja öfver den bestända tiden med afgifvandet häraf, så förelägges han, vid verkande vite, att fullgöra denna skyldighet, och detta har hittills visat sig vara fullt tillräckligt för ändamålets vinnande. Motionären synes önska, att gode männen hädanefter skulle kunna förelägga förmyndare att inkomma med redovisning, men otvifvelaktigt är det fördelaktigare, att denna magt ligger hos domaren än hos granskningsnämnden, eller tror verkligen motionären att mera kraft skulle komma att meddelas ett dylikt föreläggande, ifall bestyret härmed öfverflyttades från domaren till gode männen? Visserligen icke, ty det är domaren, som bör utöfva den egentligen kontrollerande myndigheten och gode männen hafva icke någon annan skyldighet än att till siffran granska de ingifna räkenskaperna och, när omständigheterna dertill föranleda, yttra sig om förvaltningen, samt utfärda intyg om den verkställda granskningsåtgärden. Der domaren är sådan, att han icke frågar efter att fullgöra denna sin kontrolleringsskyldighet efter nu gällande lag, der batar det säkerligen icke heller att företaga de åtgärder motionären föreslagit, och jag tror att, såsom frågan nu står och i den form motionen blifvit väckt, nu icke annat är att göra än att bifalla Utskottets hemställan, hvilket jag yrkar.

Herr Wigardt: Lag-Utskottet synes hafva underkänt motionens goda syfte på den grund, att redan stadgande finnes, det vederbörande domstol icke blott är skyldig att hålla särskild förteckning öfver de omyn-dige och deras förmyndare, utan äfven har magt att, genom förelagda viten, tillhålla förmyndare att fullgöra sin redovisningsskyldighet, samt att aflemmandet af en sådan förteckning motionären föreslagit, skulle, såsom det heter, belasta domarne med ett stort och ändamålslost besvär, på samma gång kontrollen faktiskt komme att öfverflyttas från domstolen till granskningsnämnden. Med föranledande häraf vill jag för det första nämna, att om domstolarne i allmänhet begagnade sina rättigheter och fullgjorde sina skyldigheter i detta fall, så hade motionen i detta hänseende varit öfverflödig; men förhållandet är icke sådant, ty för mången försumlig förmyndare har icke allenast vitet uteblifvit, utan äfven i följd häraf redovisningen för gode männen. Att befara det kontrollen, för den

händelse motionen skulle vinna Riksdagens bifall, skulle komma att öfverflyttas från domstolen på granskningsmännen, är en farhåga utan giltig grund och orsak, då desse sednare blott ega att revidera årsräkningarne till siffran, hvarefter de till domstolen öfverlemnna transsumt ur desamma, jemte upplysningar om förmyndares vederhäftighet m. m. som dit hörer, hvilket, enligt min åsigt, dock icke betager domstolen hvarken skyldigheten eller rättigheten att fortfarande sköta kontrollen, och således icke heller kan försvaga utan tvärtom måste stärka förmyndarevården, hvaraf den äfven är i största behof, åtminstone på vissa ställen i landsorterna, der den står på rätt klena fötter. Medgifvas måste väl att det för domare komme att medföra ej ringa besvär att årligen afgifva den i motionen äskade förteckningen öfver omyndiga och deras förmyndare, men kan något godt dermed åstadkommas, så är detta ett ondt, som hvarken kan eller bör undvikas, utan snarare ökas dermed, att i förteckningen utsättes viten för försummelse att, inom viss bestämd tid, till domstolen eller granskningsmännen aflemna behöriga årsräkningar; helst erfarenheten visat det mången förmyndare undandragit sig redogörelse, då domstolen ej infordrat sådan, och myndlingens egendom derigenom blifvit reducerad till noll, oaktadt en afliden redlig faders svett eller nödställd moders tårar varit vid det ringa arivet fästade. De i motionen föreslagna dagaböterna torde dock böra försvinna, och endast vite för en gång bestämmas, hvaregenom väl icke, såsom Lag-Utskottet befarar, svårighet skulle möta för erhållande af lämplige personer till förmyndare, hvilka, antingen de stå i släktskapsförhållande till myndlingen eller icke, väl ändock äro skyldige, att, såvida laga hinder ej möter, hvars giltighet af domstolen pröfvas, åtaga sig dem uppdagna förmynderskap. Jag anhåller därför hos Kammarens högt ärade Herrar ledamöter det de måtte behjerta motionen, med de modifikationer jag tagit mig friheten deruti föreslå, och anse hvad nu blifvit föreslaget såsom en förbättring af gällande lag, till dess någon ännu större säkerhet för omyndiges egendom på landet kan åstadkommas.

Herr Bovin: Jag är förekommen hufvudsakligen af Herr Rosenberg och instämmer alltså med honom. Jag hvarken vill eller kan bestrida de goda bevekelsegrunderna motionären haft för sin framställning, lika litet som jag vill påstå, att, genom 1861 års Kongl. Förordning i ämnet, allt är vunnet som bör vinnas, men så länge förmyndarekammare icke finnas inrättade öfver allt, så lära vi väl få tills vidare åtnöja oss med de föreskrifter ofvannämnda Kongl. Förordning innehåller, och jag tror, att förmyndarevården derigenom äfven bör vara skäligen betryggad. Det är samma förhållande med denna som med de flesta nystiftade författningar, att den behöfver en viss tid, innan den kan visa sina rättsliga följder, och den måste intränga eller vexe in i folkets rättsmedvetande, innan man kan med full säkerhet bedöma dess mer eller mindre lyckliga verkningar. För min del är jag öfvertygad derom, att domarne inom vårt land i allmänhet hålla en temligen noggrann kontroll öfver förmyndarevården, och Justitie-ombudsmannens embetsberättelser gifva vid handen, att, om ock den genom ofvan omnämnda Kongl. Förordning nybildade anordning till betryggande af de omyndiges rätt och bästa ännu icke kan sägas vara till

till fullo genomförd, densamma dock, i betraktande af de svårigheter, som dermed äro förenade, visat rätt god verkan. Beträffande de förslag, här blifvit framställda till fullständigande af denna förordning, tror jag att, om desamma antagas, många svårigheter skulle uppstå, såsom t. ex. om domaren skulle åläggas att för hvarje år till hvarenda kommun öfversända förteckning öfver myndlingar och förmyndare, hvilket i många fall blefve nära nog omöjligt att åstadkomma. Att åter ålägga dagaböter för uraktlåtenhet att inom bestämd tid förete förmyndareräkningar, skulle blott göra förmynderskapen ännu mindre efterlängtade än de redan äro, och man bör icke alltför mycket betunga hvarken förmyndare eller gode männen, då på många orter det redan är svårt nog att erhålla lämpliga personer till bestridande af dylika befattningar; på grund hvaraf allt jag hemställer, det Utskottets Utlåtande måtte af Kammaren godkännas.

Herr Uhr: Jag vill helt enkelt och simpelt tillkännagifva, det jag godkänner Utlåtandet, ty saken talar så tydligt för sig sjelf, att vi här icke behöfva slösa bort tiden med långa tal deröfver; hvadan jag, såsom nämnt är, helt rätt och slätt yrkar bifall till Utlåtandet.

Herr Reutercrona: Ej heller jag ämnar vara mångordig, ty jag har blott begärt ordet för att, i min egenskap af domare, tillkännagifva, det jag helt och hållet instämmer med Herr Bovin i fråga om bifall till Utlåtandet. För min del tror jag motionärens yrkande blifvit helt och hållet föranlett af ett fullkomligt missförstånd af den ifrågavarande Kongl. Förordningens innehåll, och jag är öfvertygad, att icke något skulle vinnas dermed, att hans förslag vunno framgång. Motionären synes icke känna, hvad som dock är ganska säkert, att öfverallt i hela det öfriga Sverige denna förordning vida mer samvetsgrannt tillämpas, än som tyvärr lär varit fallet i hans hemort, der en beklagansvärd glömska hos domaren tyckes hafva egt rum och med skäl väckt missnöje, men detta berättigar icke till antagande, det samma bedröfliga förhållande förekommit annorstädes i Riket. Under förutsättning att den återopade författningen i allmänhet riktigt tillämpas, såsom jag tror mig veta verkligen sker, är den i sin nu gällande form tillfyllestgörande, hvadan jag på det lifligaste yrkar bifall till Lag-Utskottets hemställan om motionens ogillande.

Herr Sääf: Ifrågavarande författning, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, har som bekant är gifvit anledning till många anmärkningar, då dess innehåll är behäftadt med flera brister, men ehuru jag således anser att motionären kunnat ega skäligen anledning åtminstone till en del af sitt förslag, kan jag likväl icke helt och hållet ingå derpå, emedan jag anser detsamma äfven lida af flera fel, hvadan jag nödgas yrka bifall till Utskottets hemställan. Att domstolen skulle förpligtas att till hvarje Orts kommunalstyrelse låta öfverlämna förteckning på alla inom kommunen varande myndlingar äfvensom på deras förmyndare, anser jag vara en fordran, som icke saknar skäl för sig, ty det iakttages icke öfverallt, såsom man haft tillfälle erfara, att domaren håller den kontroll som vederbör, och saknaden af den föreslagna upp-

giften försvårar till ej obetydlig grad godemans-befattningen; ty då gode männen nödgas föra ett ordentligt diarium, kan detta ingalunda nu ske fullständigt öfver alla förmyndareredovisningar, som under årets lopp böra komma dem till handa. Nu hafva visserligen domstolarne skyldighet att pröfva huruvida, enligt de ingifna intygen, alla förmyndare fullgjort sin redovisning, men då denna skyldighet ej alltid iakttages, så vore det ej olämpligt, om granskningsnämnden äfven egde rättighet att göra påminnelser till domstolarne om kallelse till de försumlige, hvilket åter icke kan ske med mindre nämnden blifver satt i tillfälle att känna alla dem inom distriktet, som innehafva förmynderskap. Då motionären yrkar, att domstolen "hvarje år" skall aflemna den af honom äskade förteckningen, går han deremot, enligt min åsigt något för långt, ty sedan fullständig uppgift "en" gång blifvit lemnad, är det för ändamålets vinnande nog, att blott de förmynderskap, som under förflutna året tillkommit, och de som under samma tid upphört, för gode männen uppgifvas, d. v. s. endast de förändringar i förmyndarevården inom distriktet, som under årets lopp inträffat. Derigenom blefve domstolens besvär betydligt mindre, men uppgiften ändock för gode männen fullt tillräcklig, för att kunna erinra domstolen om hvilka förmyndare underlåtit fullgöra sin redovisningsskyldighet. Då motionären derefter vidare hemställer, att dagaböter för hvarje dag efter den 31 Januari, då förmyndarräkning ej blifvit ingifven, skall den försumlige åläggas, så synes en dylik föreskrift råka i strid med det stadgande, som icke medgifver domaren att medelst föreläggande af viten tillhålla förmyndare fullgöra sin redovisningsskyldighet förr än efter den 1 September i stad, och å landet icke förr än efter första rättegångsdagen af sista tinget året näst efter det, då räkningen avslutas bort, eller, der allenast ett ting om året hålles, icke förr än näst före slutet af samma ting. Då således motionärens förslag, för såvidt det angår ansvaret för försummad förmyndareredovisning, enligt min tanke, är alldeles olämpligt, enär ingen ändring yrkats i sistnämnda stadgande, så och ehuru jag icke kan förneka att yrkandet i första momentet eger skäl för sig, och jag önskat att Utskottet dervid velat fästa mer afseende än som skett, kan jag dock icke undgå att för min del bifalla Lag-Utskottets nu gjorda hemställan i detta ämne.

Herr Sven Hansson: För min del delar jag fullkomligt den siste talarens åsigt, att den i ämnet gällande författning är i visst fall opraktisk och icke motsvarande sitt ändamål, men kan deremot icke instämma i hans mening derom, att något skulle vinnas genom bifall till hvad motionären påyrkat, ty jag vågar hemställa hvartill väl skulle tjena skyldighet för domstolen att till hvarje orts kommunalstyrelse låta öfverlemba förteckning på alla inom kommunen varande myndlingar äfvensom deras förmyndare, då i allt fall gode männen icke ega magt att affordra en tredskande förmyndare redovisning, hvaremot bestämd föreskrift finnes meddelad derom att, sedan uppgift från gode männen inkommit till domaren angående de förmyndare, hvilka underlåtit att i behörig tid afgifva redovisning, det åligger domaren att vidtaga sådana åtgärder, hvilka för ändamålet kunna vara erforderliga. Då nu denna skyldighet för domaren

qvarstår, så vet jag icke hvad med den föreslagna förändringen skulle vinnas.

Sist föregående talaren antydde att dagaböterna skulle drabba gode männen, men detta måtte hafva berott på ett misstag, ty det är ju tydligt att motionärens mening varit att dessa böter skulle afse allenast förmyndaren.

Det kan visserligen vara sannt, att något stadgande borde finnas om ansvar för den förmyndare, som underlåter att fullgöra de i gällande författning meddelade föreskrifter om ingifvande inom stadgad tid af förmyndareräkning, men jag kan dock icke godkänna hvad motionären i sådant afseende föreslagit; hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets Utlåtande, men vill på samma gång uttrycka den åsigt jag hyser, att det vore väl om ett förslag rörande inrättande af förmyndarekammare öfver allt i orterna blefve framlagdt.

Vidare anfördes icke och Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets Utlåtande N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om förändrad lydelse af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 angående den allmänna beväringen.

I den öfverläggning, som uppstod rörande detta Utlåtande, deltog:

Herr Friherre Liljencrantz: I en förevarande Utlåtande åtföljande reservation har en ledamot af Lag-Utskottet förmålt sig icke kunna godkänna hvad Utskottet i ämnet tillstyrkt dels af det skäl, att om, såsom i den Kongl. Propositionen finnes uttaladt och Utskottet antagit, den föreslagna redaktionsförändringen allenast afsåge att förtydliga den mening, som redan nu finnes uttryckt i förevarande 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 angående den allmänna beväringen, samma redaktionsförändring vore obehöflig, dels ock emedan reservanten antagit att afsigten med den gjorda framställningen varit att åt Regeringen förskaffa en vidsträcktare befogenhet öfver beväringens användande, än den Kongl. Maj:t för närvarande eger. I afseende å det första af dessa skäl anser jag, i likhet med reservanten, att den föreslagna redaktionsförändringen är alldeles obehöflig; och, hvad det andra skälet angår, så, ehuru jag icke vill ifrågasätta, att Kongl. Maj:ts afsigt med framställningen i ämnet varit att åt Kongl. Maj:t förskaffa en vidsträcktare befogenhet rörande beväringen, än för närvarande eger rum, tror jag likväl att detta, derest framställningen bifölles, komme att blifva resultatet. Början af ifrågasättande 10 § lyder nemligen: "*Under krig eller när eljest Wi pröfve Rikets försvar* det påkalla, vilje Wi till vapentjenst uppbåda antingen alla beväringssklasserna eller ock större eller mindre del af den eller de klasser, Wi finne nödigt" etc.; hvaremot, enligt den nya redaktionsförändringen, början af paragrafen skulle lyda: "*Under krig eller eljest, när Wi finne omtanken för Rikets säkerhet* det påkalla, vilje vi" etc. Häremellan förefinnes dock en stor skilnad, ty då, enligt paragrafens nuvarande lydelse, Kongl. Maj:t icke är berättigad uppbåda beväringen i annat fall, än att sådant för Rikets försvar påkallas, hvilket endast kan inträffa i händelse

af anfall från fiendtlig magt, så skulle deremot omtanken för Rikets säkerhet kunna föranleda, att Kongl. Maj:t påbjöde beväringens öfvande i vapen under tre månader hvarje år, ty man kan ju åtminstone hvad angår de norra länen, ganska väl säga att med afseende å dessa läns glesa befolkning och det ringa antal trupper, som derstädes äro förlagda, det vore särdeles önskligt, om en fullt öfvad truppstyrka derstädes vore att tillgå. Häruti ligger i och för sig visst icke något ondt och, derest en Kongl. Proposition i sådant syfte framlades, skulle jag väl betänka mig, innan jag till densamma afstyrkte bifall, men deremot anser jag det icke vara lämpligt att, under form af lagförklaring, stifta en ny lag, som i förevarande afseende tillägger Regeringen större magt och befogenhet än den för närvarande eger, likasom jag icke heller finner det vara rådligt och klokt att på så sätt bemyndiga Regeringen att undan yrkena och landtmannanäringarne draga landets vapenföra ungdom, utan att sådant blifvit af Representationen tillstyrkt och gilladt. På sådana grunder yrkar jag afslag å Lag-Utskottets ifrågavarande Utlåtande.

Herr Statsrådet Grefve von Platen: Det är icke allenast helt naturligt utan tillika högst önskligt att vid behandlingen af frågor, hvilka, såsom den nu förevarande, beröra den enskilde medborgarens dyrbaraste intressen, Representationen deråt egnar all uppmärksamhet och omtanke; men å andra sidan måste medgifvas att, derest uti en författning, hvilken angår ett ämne af så djup betydenhet och för alla viktigt intresse som fosterlandets försvar, skulle förekomma ett stadgande, deruti otydlighet i ett eller annat hänseende kunde befaras, en Regering skulle illa uppfylla sina skyldigheter, om hon icke sökte att få en sådan otydlighet i tid undanröjd. Hvad nu angår de skäl, som redan blifvit anförda eller komma att framläggas antingen för eller emot den föreslagna redaktionsförändringen, så är jag öfvertygad derom att Kammaren skall fatta sitt beslut i ämnet i enlighet med dess uppfattning om fosterlandets samma bästa, likasom jag äfven tror att Representationen icke skall undandraga sig hvad som kan anses nödigt och verksamt bidra till ett älskadt fosterlands försvar. Att genom de uppoftningar, som härför måste göras, mången personlig trefnad för den enskilde medborgaren går förlorad, kan ingalunda bestridas, och är jag viss om att äfven detta skall af Kammaren tagas i nogsamt öfvervägande vid frågans bedömande.

Orsaken, hvarföre jag begärde ordet, var egentligen endast för att fästa uppmärksamheten derpå, att någon farhåga, det Regeringen med sin ifrågavarande framställning skulle haft någon annan afsigt än att åstadkomma ett förtydligande i gällande stadgande i fråga om rättighet för Regeringen att uppbåda beväringen till vapenöfningar, eller att den icke skulle noggrannt iakttaga grundlagens föreskrift, icke synes böra ega rum, ty jag vill i detta fall erinra, att då fråga är om den exempelvis mindre viktiga saken att bestämma om vapenöfningarne med årets beväringsskasser, fattas beslutet härom icke af Kongl. Maj:t i kommandoväg, utan ärendet föredrages och afgöres i Stats-Rådet, hvarigenom garanti förefinnes, att hithörande frågor hos Regeringen behandlas på ett grundlagsenligt och med det allmänna bästa öfverensstämmande sätt.

Herr Ahlgren: Nuvarande lydelsen af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, hvarom nu är fråga, anser jag vara vida att föredraga framför den förändrade redaktion Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt, ty enligt §:n, sådan den nu lyder, är det tydligt och klart uttaladt, att det är allenast under krig eller när eljest Regeringen pröfvar Rikets försvar det påkalla, som Regeringen eger uppbåda beväringen till vapenöfning, och kan jag derföre icke fatta huru §:n kunnat vara föremål för olika tolkning, hvaremot det föreslagna stadgandet vida lättare kan, hvad vid Utlåtandet bifogade reservationer bekräfta, missförstås, och detta just af den samhällsklass, den Svenska allmogen, hvars söner förträdesvis komma att fylla lederna vid Rikets försvar. Vid sådant förhållande och då dessutom förslag inom Kammaren blifvit väckt och för närvarande är under behandling hos ett derför tillsatt Utskott om försvarsväsendets reorganisation, så anser jag skäl nu icke vara för handen att bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, utan yrkar afslag å Utlåtandet.

Herr Jonas Andersson: Icke heller jag kan inse behovet af den föreslagna förändringen. Mig förefaller det temligen klart, att meningen i såväl det nu gällande som det föreslagna stadgandet är att Kongl. Maj:t må ega rättighet att, då Riket är hotadt af fiender, uppbåda beväringen, och anser jag denna rättighet vara tillräckligt tillgodosedd i §:n, sådan den nu lyder. En förändring är för närvarande icke lämplig äfven derför, att en grundlag och genomgripande reorganisation af försvarsverket redan står på dagordningen och utgör föremål för behandling hos Riksdagens delegerade, och omfattar detta förslag äfven beväringssinrättningen och Kongl. Maj:ts rättigheter i afseende å densamma. Ett ytterligare skäl att icke bifalla den föreslagna förändringen är att misstanke möjligen kan uppstå att med densamma något annat eller mera varit åsyftadt än som verkligan förhållandet är. Jag afstyrker således bifall till ifrågavarande förslag, såsom varande hvarken behöfligt eller nyttigt.

Herr Siljeström: Den ifrågavarande förändringen synes visserligen vid första påseendet vara temligen oskyldig, och så tyckes äfven Utskottet hafva funnit densamma, men betraktar man saken något närmare, så föret sig ett och annat, som torde förtjena ett allvarligare öfvervägande å Representationens sida.

Lag-Utskottet har tillstyrkt bifall till den ifrågasatta förändringen, icke derföre att den egentligen kunde vara behöflig, då den, enligt Utskottets förmenande, icke afser något annat än hvad som förut innehålles i §:n, sådan densamma för närvarande lyder, utan allenast för att tillfredsställa en viss, om jag så får uttrycka mig, samvetsömhet hos Regeringen, enär §:n skulle tilläfventyrs kunna utgöra föremål för olika tolkning och således eventuellt kunna gifva anledning till en betänklig tvekan i afseende på Regeringens befogenhet; men i hvad rigtning olika tolkningar skulle kunna ega rum och hvarutinnan en tvekan skulle kunna uppstå, derom svärfvar man i fullkomlig okunnighet, och, då Utlåtandet härom icke innehåller något tydligt uttalande, återstår ingenting annat än att hvar och en själf försöker, så godt han förmår, att göra sig reda för dessa förhållanden. Hvad som då först och främst tydligt framstår, är att, då §:n, enligt

dess nuvarande lydelse, innehåller en temligen noggrann begränsning i fråga om *tiden*, då beväringen får uppbådas, så är denna tid, efter den föreslagna redaktionsförändringen, alldeles obegränsad; ty man måste naturligtvis förutsätta att "omtanke för Rikets säkerhet" är något, som i hvarje ögonblick bör förefinnas hos en patriotisk Regering, antingen krigiska eventualiteter äro nära eller fjerran; hvaraf följer att, om Regeringen af en allmän omtanke för Rikets säkerhet anser större öfning för beväringen af nöden, han härom går i förfogande och således kan, för vinnande af detta ändamål, när som helst vid de vanliga regementsmötena eller öfningslägren sammandraga större eller mindre delar af beväringen till öfning på längre eller kortare tid. I motiverna till den gjorda framställningen framhålles visserligen endast vigten deraf, att Kongl. Maj:t må vara berättigad att i god tid uppbåda förstärkningen "vid tillfällen då den politiska ställningen visade sig mindre lugn eller lät befara utbrott af ett krig; men jag tror näppeligen, att härutinnan egentligen ligger någon tidsbegränsning, enär sådana slags tillfällen kunna sägas alltid förefinnas. Åtminstone torde man kunna tryggt påstå, att under de sednast förflyttna 19 åren icke en enda dag förflytit, då ej dylika farhågor kunnat vara berättigade. Jag tror således att i afseende på tiden för uppbåd af beväringen den föreslagna redaktionsförändringen verkligen lemnar Regeringen fullkomligt fria, och verkligen alltför fria händer, under det deremot den gamla redaktionen svårigen torde kunna anses innebära något hinder för uppbåd, i den händelse verkligt behof är för handen. Fråga är då, om Regeringen kan åsyfta att vinna ännu något annat ändamål, för hvars ernående den nuvarande lydelsen af §:n lägger hinder i vägen, eller med afseende hvarå Regeringen kan eventuellt vara blottställd för ovisshet eller tvekan. I detta hänseende förekommer verkligen i motiverna en antydning, som tilläfventyrs kan lemna åtminstone någon ledning vid frågans bedömande. Det heter nemligen att "Kongl. Maj:t under sådana omständigheter och med hänsyn till nuvarande organisation af Svenska arméen, den der bestode af öfvad stam och mindre öfvad förstärkning eller beväring, funnit det vara af högsta vikt att vid tillfällen, då den politiska ställningen visade sig mindre lugn eller lät befara utbrott af ett krig, Kongl. Maj:t måtte vara fullt berättigad, att i god tid uppbåda förstärkningen, helst klokhet och försigtighet bjöde, att icke den stående hären eller stammen skickades i striden utan att hafva i sina led upptagit den dithörande förstärkningen, hvilken i sådant fall borde, för att kunna uppfylla sin bestämmelse, vara på förhand öfvad." Härmed torde icke gerna något annat kunna afses, än att beväringen, hvilken, enligt hvad jag redan haft äran nämna, skulle, derest förslaget antoges, när som helst kunna sammandragas, tillika skulle kunna instickas i lederna af den stående arméen, för att öfvas till bättre samverkan med denna sednare; — ett förslag, på hvilket Svenska folket säkerligen ogera vill ingå — och hvaremot det mer än en gång uttalat sig. Det är deremot väl bekant, att den ensidiga militarismen, om jag får begagna detta uttryck, just uppställt såsom ett mål att på detta sätt få förena beväringen med stamtruppen, och att från den sidan ej otydligt uttalats åsikter, som synas tyda derpå, att, blott vi komme på denna punkt, skulle allt vara godt och väl. Det är framförallt på denna grund jag anser det

vara förenadt med våda att godkänna den föreslagna redaktionsförändringen, emedan, om den nämnda ensidigt militäriska åsigten skulle derutinnan anse sig hafva ett stöd, måste detta otvifvelaktigt från den sida, der denna åsigt hyllas, framkalla ett ännu envisare motstånd än hittills mot en sann och tillfyllestgörande nationalbeväpning. Det vore i sanning beklagligt, om i dessa antydningar uti motiverna till den föreslagna redaktionsförändringen man skulle i någon mån, så att säga, se en skymt af den innersta tanken hos Krigsstyrelsen; dock bör man i så fall vara tacksam att förslaget framkommit, alldenstund detsamma ej torde vara utan all vikt såsom fingervisning vid bedömande af frågorna om anslag under Riks-statens Fjerde Hufvudtitel. För min del får jag, på alla dessa grunder, förena mig i den reservation, som tvänne Utskottets ledamöter afgifvit samt yrka afslag å Lag-Utskottets Betänkande.

Herr Statsrådet von Ehrenheim: Vid behandlingen af denna Kongl. Proposition torde först och främst vara skäl att se till och söka ådagalägga, hvad skilnad eger rum mellan Kongl. Maj:ts förslag och hvad som i den äldre paragrafen är föreskrifvet samt sedermera visa, att denna skilnad icke är större än behöfligt är och att den icke kan innebära några vådor.

För en förklaring af den nu gällande paragrafens innehåll hafva vi den första talararen att tacka. Han ansåg att densamma innebure rätt att öfva beväringen utöfver hvad författningen i allmänhet bestämmer, då anfall skett eller förestod. Just derföre att paragrafen kan erhålla och i enlighet med ordalydelsen jemväl torde få en dylik tolkning, har Kongl. Maj:t ansett behöfligt att ändra paragrafen, så att den medgifver en större frihet. Det är gifvet, att, då anfall sker, så är det för sent att börja att öfva beväringen. Det är också gifvet, att, när angrepp förestår, befinner man sig så på gränsen af detta för sent, att för en Regering, som med omsorgsfull omtanke sörjer för landets hägn, det ligger vikt uppå att söka förebygga sådan våda. Så länge den militära organisationen förblifver sådan den är, så länge är det, för att med kraft möta ett första anfall, nödvändigt att vid fara kunna tidigt taga beväringen i anspråk och att sätta den i stånd att träda in i ledet, innan faran verkligen är öfver oss.

Detta har varit anledningen till Propositionen. Att densamma skulle följa en afsigt att undanskjuta den större frågan om arméens organisation, torde så mycket mindre finnas någon rimlig grund att antaga, som Kongl. Maj:t i detta hänseende särskildt angifvit de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att icke nu framlägga något omfattande förslag. Och som hela arten af ändringen är provisorisk och blott kan komma att användas vid sällsynta undantagsfall, synes det äfven i och för sig vara uppenbart, att den icke är af natur att ersätta en fullständig organisation.

Jag nämnde att den förändrade lydelsen af lagbestämmelsen blott i undantagsfall kunde komma att tillämpas och jag vill söka ådagalägga detta förhållande.

Det anslag, som utgår till beväringsmanskapets vapenöfningar är, som vi veta, ett förslagsanslag, men ett förslagsanslag i den mening, att det får överskridas, om underhållet vid de årliga mötena af de beväringssynglingar, som befinna sig under öfning, fordrade det. Det är icke ett

förslagsanslag i den mening, att det bereder möjlighet för Kongl. Maj:t, att, under samma förslagsanslag uppgifva och betäcka de kostnader, som erfordras för en annan eller långvarigare öfning af beväringen, då han pröfvar Rikets försvar påkalla en sådan. Anslaget afser uttryckligen och endast beväringsexercisen under fredstid sådan författningen den bestämmer, och har författningens allmänna föreskrift äfven i Rikets Ständers skrifvelse vid sistlidna riksdag i ämnet blifvit återopad. Äfven om man jemför det nu begärda anslaget med det äldre och fäster sig vid den förhöjning deruti, som nu blifvit äskad af 60,000 R:dr, så finner man att denna förhöjning blott motsvarar den högre kostnad, som Kongl. Maj:t ansett erfordras för att åstadkomma en bättre proviantering. Följaktligen lemnar detta anslag ej tillgång till öfning af beväringen mera än författningarna för vanliga förhållanden medgifva. Återstår således endast lilla kreditivet, om en längre öfning skall ega rum.

Det lilla kreditivet åter får användas "till Rikets försvar eller andra högst viktiga och angelägna ändamål"; och denna grundlagsbestämmelse innebär således en större frihet, motsvarande, hvad beträffar öfningen för manskapet, hvad Kongl. Maj:t begär genom förändringen. Det lär icke vara att befara, att någon Regering skall tillgripa den undantagsåtgärden att anlita lilla kreditivet för att derunder dölja en förlängd ordinarie och ständigt återkommande öfning, då vissa särskilda försigtighetsmått blifvit föreskrifna för fattandet af ett sådant beslut och skälet för beslutet måste vara, att öfningen är för tillfället af förhållandena påkallad. Icke heller är det att antaga, att Representationen skulle låta en sådan uppenbar missstyrdning gå spärlost förbi. För min del anser jag, att en Representation, som känner sig stark — och jag tror, att den närvarande bör göra det — i känslan af sin styrka, kan lemna Regeringen den rätt, som den för landets säkerhet behöfver, utan att befara, att den skall missbrukas och utöfver Representationens afsigter utsträckas.

Herr Petter Andersson: Med återopande af hvad Herr Bälter Sven Ersson anført i sin reservation och andre ledamöter af Kammaren redan under diskussionen yrkat, får jag gifva till känna, att äfven jag för min del icke kan lemna detta Utskottets tillstyrkande Utlåtande mitt bifall. Jag anser, att Utskottet haft så mycket mindre skäl till ett sådant beslut, som det icke kunnat vara Utskottet obekant, att ett förslag är å bane till en fullständig reorganisation af vårt försvar. Dertill kommer, att den ifrågavarande förändringen, huru obetydlig den än tyckes vara, dock möjligen kan innebära följder, om hvilka man nu icke har någon aning.

Vid sådant förhållande tror jag, att hvarje representant bäst uppfyller sina kommittenters önskningar genom att yrka afslag och jag hoppas fördenskull, att detta må blifva så enhälligt som möjligt.

Herr Aug. Andersson: Den af Lag-Utskottet i enlighet med Kongl. Maj:ts nädiga Proposition här tillstyrkta förändring af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, angående allmänna beväringen, kan icke heller jag medgifva. Jag förmår ej inse, att den är behöffig, och jag

betviflar, att man genom dess antagande kommer till ett bättre resultat än om den nuvarande lagbestämmelsen bibehålles.

En värd talare har framhållit, att han icke trodde, att Svenska folket skulle vilja undandraga sig något, som vore af nöden till fosterjordens försvar. Jag tror det ej heller. Våra tideböcker torde härom bära tillräckligt vittnesbörd. Men jag tror också, att just den gamla lydelsen af paragrafen står i fullaste öfverensstämmelse med ett dylikt föreställnings-sätt. Der talas, som sig bör, uttryckligen om "Rikets försvar" och endast om detta. Den nya redaktionen innehåller deremot, så vidt jag kan förstå, något annat och mera. "Omtanken för Rikets säkerhet" kan sträcka sig långt tillbaka och inträda förr än den påkallas till Rikets försvar.

Densamme talaren har visserligen anmärkt, att det vore för sent att inkalla beväringen till öfning, då anfall skett eller förestod. Detta medgifves gerna. Men i de flesta fall torde dock ett fredsbrott icke inträffa utan att några tecken förebådat det, och i sådan händelse eger Regeringen redan enligt nu gällande författning att vidtaga nödiga åtgärder. Sker åter anfallet plötsligt och oförmodadt, lär ingen redaktionsförändring i världen mäga skydda för något, som man icke varit i stånd att förutse, så vida man icke skulle hålla beväringen i *ständig* öfning.

I allt fall tror jag, att bästa sättet att vinna ett tillräckligt försvar är, att vi ordna försvarsverket på en annan fot och så, att icke hela bördan deraf uteslutande drabbar *en* samhällsklass, som tvingas att släppa till både armar och medel för ändamålet.

Med stöd af denna enkla framställning anholder jag om proposition å afslag.

Herr Hedengren: Det kan icke vara min mening att ogilla den grund, som Regeringen anført till stöd för sitt föreliggande förslag, eller behovet af en mera utsträckt öfning af beväringen än nu är föreskrifven. Jag kan det så mycket mindre, som jag i egenskap af gammal militär vet, hvad som erfordras för att en trupp skall blifva tillräckligt öfvad att träda i fält. Det är således icke *derför* jag finner mig föranlåten att yrka afslag å den af Regeringen äskade redaktionsförändringen, utan emedan jag tror, att den är både *obehöflig* och kunde blifva *vådlig* till sina följder. Lika med flere föregående talare anser nemligen äfven jag, att den gamla lydelsen af 10 § uttrycker just allt hvad som är af nöden, då den medgifver Regeringen rättighet att, när Kongl. Maj:t pröfvar Rikets försvar det kräfva, sammandraga beväringen; helst jag icke kan föreställa mig, att åt paragrafen bör lemnas en så inskränkt tolkning, att först i det ögonblick, då krigsförklaring sker, beväringsmanskapet skulle få inkallas till en öfning, hvilken då omöjligen skulle kunna på ett tillfyllestgörande sätt medhinnas. Då nemligen Regeringen i den nädiga Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof i hvad den afser Fjerde Hufvudtiteln föreslagit, att rekrytmötena för den stående arméen skulle ökas, så att de skulle komma att omfatta en tid af 42 dagar tvänne år å rad, så skulle, om detta förslag vinner bifall, deraf blifva en naturlig följd, att äfven beväringen måste öfvas mera, om den vid inträffande krig

skall kunna utan våda insättas i ledet samt att den nuvarande öfnings-tiden för ett sådant fall är alldeles otillräcklig.

Vore den nya redaktionen blott ett *förtydligande* af den gamla, skulle jag vara den första att biträda den, eftersom någon tvekan om rätta tolkningen uppgifves vara för handen. Men så är, efter min åsigt, icke förhållandet. Den föreslagna ordalydelsen af paragrafen synes mig nemligen innebära långt mera än den nuvarande samt vara ganska vådlig till sin art. Icke inskränkande sig till hvad som endast rörer Rikets *försvar*, använder den uttrycket "omtanken för Rikets säkerhet", åt hvilket kan gifvas en ganska vidsträckt betydelse. Jag vill ingalunda härmed hafva sagt, att den nuvarande Regeringen, som vid så många tillfällen visat sig vilja gå folkets önsknningar till mötes, skulle missbruka den ökade magt att sammankalla och öfva beväringen, som innefattas i den föreslagna nya lydelsen af ifrågavarande paragraf, men jag påstår, att en lag icke bör stiftas blott med hänsyn till den närvarande tidens tillfälliga förhållanden, utan i ändamål att vara lämplig för alla tider och förhållanden; och jag befarar att om Representationen nu skulle, genom ett mindre välbetänt bifall till Regeringens förslag, släppa ur händerna sin magt att hafva ett ord med i frågan om beväringens inkallande och fullständigare öfning, det skulle blifva svårt nog att återtaga det en gång gifna bemyndigandet, i händelse det komme att visa sig att detsamma ledde till vådor i en framtid.

Det kunde ju inträffa, att en Regering komme till stånd, som ginge längre i sina fordringar i afseende på landets säkerhet än den nuvarande. Det kunde komma en Regering, som ansåg nödvändigt att hafva en armé, icke blott af 50,000 man, utan af 100,000, 120,000, ja 130,000 man, hvilken alltid skulle vara färdig att träda i fält. Man har i Preussen sett exempel på en dylik omorganisation af arméen tvärt emot åsigterna hos landets Representation och man kan deraf sluta, hvarthän bestämmelsefriheten hos en Regering i detta fall *kan* leda. Näväl! Detsamma kunde ju låta tänka sig äfven hos oss, om en Regering någon gång skulle tolka uttrycket "omtanken om Rikets säkerhet" derhän, att den icke blott sörjde för landets försvar emot anfallande fiender, utan jemväl äflades att vinna inflytande på Europas angelägenheter och anfalla ett främmande land. Vi veta, att under det sista Danska kriget den åsigten sökte göra sig här gällande, att rätta stillet att försvara Nordens gemensamma oberoende vore ej en plats inom Sveriges landamären utan Dannevirke.

Jag anser det äfven af ett annat skäl vara vådligt att släppa efter i denna punkt. emedan man derigenom möjligen skulle till en obestämd framtid undanskjuta den ytterst viktiga, på dagordningen stående, frågan om armé-organisationen. Jag fruktar nemligen, att om detta förslag antages, skulle man ännu länge kunna låta sig nöja med det närvarande oordnade tillståndet hos vår armé, som verkligen saknar en bestämd, af Representationen gillad organisation. Regeringen skulle måhända kunna anse en sådan obehöflig, den ensam kunde organisera huru den behagade, taga ut beväringen i så stort antal och till så täta och långvariga öfningar som helst och i nödfall bestrida kostnaden med lilla kreditivet. — Härtill kommer, att genom ett sådant obegränsadt bemyndigande för Regeringen det missnöje och den obelåtenhet, som redan är rådande hos

den samhällsklass, som drager tyngsta bördan af vårt försvar, nemligen rotheållarne, skulle ytterligare ökas. De äro nu pligtige att ensamme bidraga till den indelta arméens underhåll och de skulle hädanefter ytterligare nödgas, att sjelfva — om de befunne sig i konskriptionsåren — träda i ledet eller ock sända sina söner för hela månader. Till följd af allt detta anser jag, att förslaget i sitt närvarande skick icke är sådant, att det bör af Kammaren godkännas.

Herr C. J. Bengtsson förklarade sig instämma med Herr Hedingren.

Herr Medin: Då man vet, att under pågående riksdag är å bane ett förslag till en genomgripande omorganisation af vårt försvarsverk, synes en partiel förändring deraf icke vara påkallad af behovet åtminstone för tillfället. Jag tror väl ej, att någon Svensk man finnes, som icke gerna uppoffrar allt för Rikets försvar, när behovet kräver och nöden är för hand. Men i närvarande stund torde ställningen icke vara så farlig, att tiden för beväringssmanskapets vapenöfningar behöfver än ytterligare utvidgas. Den har på de sednare åren redan blifvit rätt betydligt utsträckt emot hvad den varit förut och det är bekant, att denna åtgärd ganska illa upptagits af allmogen, emedan dess gemenligen bästa armar derigenom dragits från jordbruket under den brädaste delen af året. Såsom en föregående talare antydt, är det dock detta jordbruk, som får vidkännas den hufvudsakliga tungan af försvarsverkets upprätthållande. Och då dessutom den omhandlade 10 §:n, sådan den nu lyder, icke lärer vara så inskränkande, att den förmenar Regeringen att uppbåda beväringen i nödens stund, kan jag ej erkänna, att något verkligt behof ligger till grund för en förändring.

Deremot anar jag väl dess vådor. Vi minnas något hvar, hurusom under det sista Danska kriget ganska många här ansågo och arbetade derpå, att vi blindt skulle kasta oss deri. Vi hafva vår Regering att tacka, att landet — Gudi äradt — blef derifrån förskonadt. Men med en annan Regering och ett annat innehåll af ifrågavarande paragraf, huru lätt skulle icke ett förhastande kunnat ske, hvaraf vi ännu haft kännning.

Jag förenar mig med reservanten och yrkar afslag å Betänkandet.

Herr Åke Andersson: Jag är af samna mening som den siste talaren och flere föregående. — Erfarenheten lär, att det gamla ordspråket ofta besannats: "af en liten gnista kan blifva en stor eld." Denna omändring, så oskyldig den synes vid första påseendet, lemnar dock, då man betraktar den djupare, en ledtråd till hvad Kongl. Maj:t i den nådiga Propositionen vid sista riksdag åsyftade om nödvändigheten, att beväringssynglingarne inkastas bland soldaterna till vidsträcktare öfningar i vapen.

För öfrigt torde det vara utom allt tvifvel, att den tid icke är långt aflägsen, då en ny organisation af försvarsverket kan vara att förvänta, och innan en sådan träd i verkställighet vill jag för min del icke taga bort ett ord af hvad i detta hänseende förut är stadgadt. Till följd

här af och på skäl, som reservanten i sitt anförande närmare utvecklade, yrkar jag att Lag-Utskottets Utlåtande afslås.

Herr O. B. Olsson: Den ändring af Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, som Kongl. Maj:t äskat och Utskottet tillstyrkt, synes vid första påseendet icke vara stor, men betraktar man densamma närmare, kan man lätt komma på den tanken, att Kongl. Maj:t, till följd af något frivilligt eller ofrivilligt utspridt rykte, att krigsrustningar företogs i Ryssland, Tyskland eller något annat land, skulle kunna finna, det "omtanken för Rikets säkerhet" påkallade, att antingen hela eller någon del af beväringen uppbådades för exercis eller garnisonstjenstgöring under någon längre eller kortare tid.

Man kan visserligen tycka, att dessa uppbåd icke böra kunna blifva stora eller tjenstgöringen långvarig, om Riksdagen icke anslår medel för ändamålet. Vi hafva dock sett, att Konungen i Preussen kunnat utan budget regera i årtal samt till och med under tiden föra ett stort krig. Lika litet lär det väl vara någon omöjlighet för Konungen i Sverige att uppbåda och för några månader hålla 50,000 eller 60,000 man beväring under vapen. Skulle medel härtill icke kunna på annat sätt anskaffas, finnas här icke få, visserligen för andra ändamål hopsamlade kassor att i nödfall tillgå.

Då man dessutom känner, med hvilken ovilja Svenska folket emottog underrättelsen om den vid sistlidna riksdag aflåtna nådiga Propositionen, angående utsträckt beväringsskyldighet, kan jag icke annat än på det allvarligaste yrka afslag å Kongl. Maj:ts förevarande nådiga Proposition och Utskottets deröfver afgifna Utlåtande.

Herr Rudberg, som begärt ordet, förklarade sig instänma med de talare, som yrkat afslag.

Herr Ridderstad: Jag anser, Mine Herrar, att hvarje lag bör vara affattad i så bestämda uttryck, att vid tillämpningen ingen tvekan om dess rätta betydelse kan ega rum. Egentligen gäller frågan också nu endast en redaktionsförändring. Men taga vi stadgandet i dess nuvarande skick i närmare betraktande, finna vi detsamma äfven ganska otydligt. Det synes mig derföre ganska riktigt, att Regeringen sökt gifva det en bestämdare tolkning, så att man icke i en vigtig tidpunkt måhända stadnar i en tidningspolemik eller gatstrid om den rätta uppfattningen. Det är för landets välfärd af den högsta vikt, att Regeringen själf är oförhindrad att i tid taga af omständigheterna påkallade mått och steg. Huru skulle det gå, om ett krig oförmodadt uppstod, om landets försvarskrafter inskränkte sig till den indelta och värfvade arméen, under det att beväringen vore öofvad eller oväpnad, och dertill måhända i följd af lagens otydlighet kunde känna sig böjd att sätta i fråga huruvida den vore lagligen sammankallad, och om den icke på grund här af kunde draga sig tillbaka. Jag anser den föreslagna förändringen vittna om Regeringens omtanke om landet i allmänhet och särdeles om landets ungdom, som, om den öofvad måste ut i ett plötsligen utbrutet krig, ovillkorligen är utsatt för mycket större faror. Jag vill fästa eder uppmärksamhet, Mine Herrar, derpå, att vi 1808 angrepes utan krigsförklaring. Hade Regeringen genom

diplomatién i tid erhållit kunskap om hvad som tillämnades, kunde halfva Finland hafva väpnats och Sverige på ett kraftigt sätt sekunderat det. Sådana öfverraskande tidpunkter kunna återkomma. Det måste derföre finnas en *positiv* lag, utan all tvetydighet, på det att Regeringen i hvarje ögonblick må kunna säga, att det är på grund af nationens egen erkända lag, som hon sammankallar bevärigen. Man hörer oupphörligt upprepas, att man är beredd till alla uppoffringar för landets försvar, men detta är ord, ord, och ingenting annat än ord; det måste finnas en *bestämmelse* i lagen, som vindicerar dessa ord. Hade det i Danmark funnits en positiv lag, som berättigat Regeringen att i tid uppbåda och öfva en allmän beväpning, skulle kriget utförts på annat sätt. Jag säger icke dermed att det utfördes illa, men det skulle hafva utförts ändå bättre. Låtom oss kasta en blick på Nordamerika. De norra staterna i unionen ledo i krigets början nederlag på nederlag, emedan kriget öfverraskat dem öofvade. Först efter oerhörda förluster och sedan de under krigets fortgång erhållit en dyrköpt öfning, vände sig bladet. Vi hafva icke råd till sådana förluster, till så dyra lärospån.

Reservationen förekommer mig icke rätt förklarlig. Man insinuerar att Regeringen, om den föreslagna redaktionsförändringen antoges, skulle kunna begagna sig af rättigheten att sammankalla bevärigen, för att använda den vid politisk osämja inom landet. Under den gamla fyrdelta Representationen skulle jag respekterat en sådan farhåga. Nu, under den nya representationsformen och med årliga riksdagar kan jag icke föreställa mig, att Regeringen skulle till den grad missbruka sin magt. Den skulle genom ett sådant handlingssätt sätta nationen i harnesk emot sig och skulle icke undgå en svår räfst från den samlade eller snart sammanträdande Riksdagens sida. Den nuvarande grundlagen förutsätter ett förtroendefullt förhållande mellan Regeringen och folket. Regeringens ministrar uppträda ju äfven här och ingå i förklaringar inför Representationen, snart sagdt i hvilket ämne som helst, och jag kan icke inse, att någon anledning finnes att befara ett sådant användande af den föreslagna ändringen, som reservationen antyder. Jag yrkar bifall till den Kongl. Propositionen.

Herr Svensén: Då Representationen vidtagit åtgärder för en ny organisation af Rikets försvar, så anser jag att 10 § tills vidare kan kvarstå oförändrad, och att icke någon fara kan uppstå derigenom att den föreslagna förändringen af densamma afslås. Beväringens nuvarande öfning är af ringa betydighet, den är otillräcklig, jag nekar icke det, men från Statens sida finnes en utväg att afhjelpa detta otillfredsställande förhållande, derigenom att man i stället understödjer skarpskytteföreningarne. Derföre och på de grunder, som redan af andra talare blifvit anförda, yrkar jag afslag.

Herr Eric Ersson: Jag instämmer med Herr Siljeström och önskar visserligen att Rikets försvar måtte ordnas på ett tillfredsställande sätt, men då den *indelta* arméen skall underhållas af jordbruket ensamt, som derföre blifvit tillförsäkradt frihet från att på annat sätt betungas för försvarsverkets upprätthållande, och bevärigen likväl dessutom till aldra

största delen utgår af den jordbrukande klassen, synes det mig föga lämpligt att genom den nu föreslagna ändringen tillfälle lemnas Regeringen att genom längre och måhända af nödvändigheten icke påkallade sammandragningar af beväringssmanskpet göra denna inrättning ännu mer betungande. Och då för öfrigt nu ett Utskott är tillsatt för behandling af frågan om en ny organisation af landtförsvaret, så finner jag äfven deruti ett skäl, hvarföre jag yrkar afslag på den Kongl. Propositionen.

Herr Anders Jonsson: Då nu ett förslag till ny organisation af landtförsvaret är under utarbetning, så anser jag den föreslagna förändringen af 10 § öfverflödig och yrkar derföre afslag.

Herr Bovin: Ehuru det oblida bemötande, Lag-Utskottets Utlåtande af Kammaren erfarit, ger mig anledning befara att frågans utgång redan är gifven, så anser jag mig likväl, såsom ledamot af Lag-Utskottet, böra med några ord uppgifva skälen, hvarföre Lag-Utskottet tillstyrkt den föreslagna ändringen. Lag-Utskottet antog, att någon ottydlighet fanns i den nuvarande lydelsen af den ifrågavarande 10:de §, och ansåg från sin ståndpunkt det vara rätt att afhjelpa densamma. Utskottet kunde icke förneka det farliga deruti, att Kongl. Maj:t icke skulle hafva rättighet att använda beväringen, förrän kriget redan utbrutit eller vore rent af för dörren. Utskottet ansåg derföre lämpligt, att Kongl. Maj:ts befogenhet härutiinnan genom den föreslagna redaktionsförändringen gjordes något vidsträcktare. Om jag deremot ansett att densamma skulle gifvit Regeringen någon godtycklig och lätt missbruklig magt, hade jag visst icke för min del röstat för bifall. Frågan är: är denna förändring nödvändig? är den behöflig? Man torde icke kunnat neka, att den allmänna ställningen i Europa är sådan, att Magterna kunna sägas hvila med handen på hanen och vårt läge är sådant att, om ett allmännare krig utbryter, vi måste skyndsamt bereda oss på vårt försvar. Är det under sådana förhållanden icke skäl att sätta sig i försvarsposition. Man säger att man är beredd till alla uppoffringar för fosterlandets försvar, men skulle man bedöma denna fosterlandskänsla efter rädslan att taga ut ett aldrig så litet steg för att låta orden öfvergå i handling, vore det i sanning nedslående. Ett särskildt Utskott är tillsatt för att behandla frågan om en ny organisation af försvaret. Jag väntar visserligen deraf goda frukter, men det kan hända att dessa frukter icke blifva mogna förr än om flera år. Derföre har det syns lämpligt att under tiden lemna Regeringen en något vidsträcktare befogenhet i användandet af beväringen. Efter dessa grunder har Lag-Utskottet handlat och jag för min del har ansett mig böra framställa detta, utan att jag för öfrigt nu yrkar hvarken bifall eller afslag.

Herr Per Nilsson från Christianstads län och Herr Jonas Jonasson från Calmar län instämde med dem bland föregående talare, som yrkat afslag.

Herr Olof Nilsson: Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om förändrad lydelse af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 kan jag för min del icke bifalla. Den nu föreslagna ändringen i nämnda författ-

ning synes mig blifva alltför vidsträckt. Lag-Utskottet har icke rätt uppfattat betydelsen af den föreslagna ändringen, och att stifta en lag, som genom sin tolkning skulle kunna på långt vidsträcktare sätt tillämpas, än hvad med landets nytta är förenligt, det anser jag olämpligt. Svenska folket är beredt att försvara sitt fädernesland, och medel dertill anslås årligen, men denna lagförändring anser jag icke vara med tidens kraf förenlig, hvarföre jag yrkar afslag å den Kongl. Propositionen.

Herr J. E. Johansson: Den förändring uti 10 § af Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, angående allmänna beväringen, som af Lag-Utskottet blifvit tillstyrkt, tyckes efter dess uttalade åsigt, endast beröra formen af sagda §, och att den nu varande ordalydelsen eger lika kraft som den föreslagna förändringen. Är detta förhållande sannt, så hvarföre skall då en förändring ske? Af ordalydelsen "under krig eller när Wi pröfve Rikets försvar det påkalla etc.", tyckes vara tillräckligt bestämt hvad som fordras för att till vapentjenst uppbåda beväringssklasserna, nemligen "Rikets försvar"; och till annat än sådant "försvar" torde icke folket vilja lemna sina söner. Är deremot meningen med den föreslagna förändringen, att, vid hvilket annat tillfälle som helst, och vid minsta förmenta anledning angående "Rikets säkerhet", till stora öfnings- och lustläger eller till vapentjenst uppbåda större eller mindre del af beväringssmanskabet, då är förändringen våldigare, än densamma af Utskottet blifvit ansedd. Jag tvekar derföre icke att uttala mitt ogillande af Utskottets tillstyrkta bifall. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att Svenska folket icke hvarken vill eller skall undandraga sig fosterlandets försvar; men så länge grunden för vår stående armé, nemligen roterings- och indelningsverket befinner sig i sitt nuvarande olika betungande skick inom landet, skall en vidsträcktare åtgärd i beväringsskyldigheten, som lika drabbar den roterade och den oroterade jorden, emottagas med det högsta ogillande af allmogen. Då dessutom fråga blifvit väckt och förslag läser framkomma angående omorganisation af försvarsväsendet, och deribland om allmän nationalbeväpning, torde denna fråga först böra afgöras, och då Kongl. Maj:t, uti sitt nådiga tal vid Riksdagens öppnande, yttrade den förhoppning, att de förenade Rikena skola fortfarande få åtnjuta fredens välsignelser, torde icke heller behovet af en brådstörtad förändring uti gällande författning om beväringsskyldigheten vara för handen.

På grund af hvad här i korthet anförts, får jag emot Utskottets tillstyrkta bifall på det högsta protestera, och anhåller om proposition på afslag derå.

Herr Hedlund: Det är nu öfver femtio år, som Sverige haft den allmänna beväringen. Den började med tio dagars öfningar; man har nu femton dagars under två på hvarandra följande år. Under hela denna tid hafva millioner dagsverken offrats, men om det gällt att draga någon verklig nytta af alla dessa uppoffringar, om det kommit till allvar, då hade man icke egt några ordnade kadrer, icke ett tillräckligt befäl. Man måste först hafva en organisation, som är tillfredsställande. Det sednaste förslaget är väl det af Landtförsvars-komitéen afgifna, enligt hvilket en fjerdedel

af bevärningen skulle enroteras. Detta förslag har fallit, men jag tror, att man skulle komma till samma resultat, om man använde den här ifrågasvarande paragrafen, förändrad så som Regeringen föreslagit. Man skulle begynna med dessa sammandragningar och öfningar af beväringsmanskap, med den skilnaden att man nu icke anställde någon lottning. At Regeringen skulle vara öfverlemnadt att bestämma hvilka den dyra lotten skulle träffa. Jag skulle emellertid icke hafva något deremot, om jag gillade att insätta beväring bland stående trupp. Att nu gifva tillfälle till ett sådant försök, anser jag i hög grad skadligt, äfven med de små resurser det nuvarande anslaget medgifver Regeringen. Man har sagt, att yttranden förekomma i mängd huru man är villig att för fosterlandets försvar göra de största uppoffringar, men att man, när det kommer till handling, drager sig tillbaka. Man skall akta sig, att man icke här förblandar tvänne saker. Ett är att vilja göra uppoffringar, äfven de största, för fosterlandets försvar, ett annat att vilja göra det *på det sätt, och med de medel*, som Regeringen här föreslagit. Man måste ju naturligtvis med klarhet inse, att dessa medel verkligen leda till det afsedda målet. Att tillse detta, är en samvetspligt för representanten. I fråga om ett *verkligt* försvar skulle visserligen ingen draga sig tillbaka, särdeles i fråga om en så ringa uppoffring, men det åsyftade ändamålet vinnes icke genom den förändring Regeringen föreslagit; densamma är tvärtom ganska äfventyrlig. *Alltid*, till och med i en så militärdespotisk stat som Preussen, har Nationalrepresentationen varit angelägen om att hafva *tiden* för de militäriska öfningarne bestämd. Att åt Regeringen gifva tillfälle att när och för huru lång tid den behagar sammandraga större eller mindre del af landets beväring, anser jag vara att visa hvilken Regering som helst ett alltför stort förtroende. Jag hyser icke ett sådant förtroende. Räfst från Representationens sida för möjliga missbruk af Regeringen i detta hänseende anser jag vara något, hvarom icke är värdt att tala. Mot Lag-Utskottets sätt att bedöma förevarande fråga, då det säger, att den föreslagna förändringen är *likartad* med det redan existerande stadgandets innehåll, måste jag på det kraftigaste protestera, den är himmelsvidt åtskiljd. Jag yrkar afslag på den Kongl. Propositionen.

Herr Bjerkander: Som man i denna fråga mycket talat och sett densamma ur alla möjliga synpunkter, vill jag, som icke har nya skäl att framlägga, ej heller förlänga diskussionen, utan yrkar helt enkelt afslag.

Herr Harald Ericsson: Då jag begärde ordet, hade diskussionen tagit en sådan vändning, att den åsigt, jag i denna fråga hyser, icke blifvit uttalad af någon Kammarens ledamot; men sedermera hafva under öfverläggningen flere talare på ett bättre, klarare och vackrare samt mera öfvertygande sätt än, som i min förmåga står, framhållit rigtigheten af denna åsigt, hvarföre jag blott vill med dem instämma. Jag anser emellertid denna fråga vara af så stor och fosterländsk vikt, att hvar och en bör *öppet* uttala sin mening; och jag vill af sådan anledning här förklara, att jag, på de af Herr Ridderstad anförda skäl och med fästadt afseende i hvad Herrar Statsråder i saken yttrat, yrkar bifall till föredragna Utlåtandet.

Herr

Herr Björck: För min del tror jag, att denna Kammare bör anse sig stå i förbindelse till de ledamöter af Stats-Rådet, som i denna fråga yttrat sig. Atminstone anser jag mig vara förbunden till tacksamhet för det förtroende, som blifvit uttaladt till Representationens omsorg om landets försvar. Det har ock varit lugnande att erfara, att frågor om beväringsens mobilisering icke komma att i annan ordning behandlas än i gemensamt Stats-Råd.

En talare har erinrat om missförhållanden, som kunna mellan Regering och Representation uppkomma; men om man rätt betraktar deras ömsesidiga ställning, som föranledes af och genom den nya Riksdagsordningen, tror jag, att man icke med skäl bör utgå från den synpunkt, att några sådana missförhållanden kunna för någon längre tid fortvara. Jag kan derföre icke heller dela den åsigt, som blifvit af en talare på andra sidan framställd; ty vore hans mening riktig, skulle förslaget innefatta något annat än hvad orden i motiveringen uttryckligen innebära. Der heter det nemligen, att Kongl. Maj:t vill hafva full rätt att, "vid tillfällen då den politiska ställningen visade sig mindre lugn eller lät befara utbrott af ett krig", i god tid uppbåda förstärkningen till öfning. Det synes mig häraf vara omöjligt, att Regeringen skulle kunna handla på det sätt man förespeglat, och att det ifrågasatta missbruket hvarken bör inträffa eller ens tänkas. I alla händelser hejdas det lätt. Jag vill fördenskull icke hafva sagt, att förtroendet mellan Regeringen och Representationen ännu kan anses utbildadt och stadgadt. Den nya Representationen har ännu icke hunnit att riktigt sätta sig in i den nya ställningen och beräkna följderna af sitt handlingssätt mot Regeringen. Detta förhållande förklaras lätt af den erfarenhet, att den gamla folkrepresentationen ofta nog fann, att dess beslut icke blefvo följda, och derföre uppstod icke sällan misstroende mellan de folkvalda Stånden och den tidens Styrelse.

Förslaget synes inom Kammaren icke hafva framgång utan luta till undergång, och härför bär det till någon del sjelft skulden. Läser man 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, angående den allmänna bevärigen, heter det: "Under krig eller när eljest Wi pröfve Rikets försvar det påkalla vilje Wi" etc. I denna uppställning af paragrafen äro ju tydligt förutsatta tvänne olika fall; det ena, som afser redan utbrutet krig och det andra, då krig endast befaras; i hvilken sednare händelse en så kallad mobilisering är medgifven. Om man kommer till den slutsats, att Regeringen enligt paragrafens innehåll eger rättighet att vid krigsfara till vapentjänst uppbåda allmänna bevärigen, skall man otvifvelaktigt stadna i tvekan, hvad som med nu framlagda förslag till förändrad lydelse af samma paragraf åsyftas, utan att man fördenskull kan sägas gå längre än hvad motiverna till förslaget utvisa. Det synes mig, såsom om Regeringens ledamöter hyst en olämplig tvekan att ikläda sig ansvaret för den ofelbart rigtiga tolkningen af den gällande författningen. Den föreslagna ändringen måtte vid sådant förhållande i sjelfva verket vara öfverflödig; men efter min åsigt har Regeringen saknat skäl till en sådan tvekan, den der, såsom jag förut haft äran nämna, står i rak strid mot den ganska allmänt uttalade åsigten att fullt förtroende råder mellan Regeringen och Representationen. Skulle derföre några vig-

tigare händelser inträffa, som kunde gifva anledning till beväringens upp-
båd, tror jag icke, likasom en och annan inom denna Kammare, att man
har ringaste skäl att befara, det Regeringen förändrar sin ställning till
nationen.

Andra föregående talare hafva gått så långt, att de velat sätta all-
deles obetingadt till nuvarande Regering; men jag vill, med
anledning häraf, anmärka, att då fråga är om utgörande af den tyngsta
börda, som trycker befolkningen i en konstitutionel stat, gifna grunder
måste finnas, som begränsa Regeringens rätt. Man måste således erkänna
att i berörda hänseende en lag är nödvändig och derjemte en tydlig lag,
som innehåller ett samnt uttryck af hvad man menar. Efter min uppfatt-
ning motsvarar den gällande författningen hvad man i detta afseende
fordrar. Man skulle kunna utbyta ordalagen i författningen och säga:
"Under krig eller när krig är att befara" etc. Regeringen begagnar i sina
motiver till och med dessa ord, hvadan man finner, att uttryckena för
sjelfva saken ligga hvarandra ganska nära, så vidt man är ense om hvad
som innehålles i motiverna till förslaget, och då kan detsamma följaktligen
i verkligheten icke innebära någon förändring. Då emellertid uppenbart
visat sig, att ett stort antal af Kammarens ledamöter i förslagets ordaly-
delse velat se något annat än hvad motiverna innefatta, så tillåter jag
mig att till Herrar ledamöter af Stats-Rådet hemställa, huruvida icke rät-
tast är att låta frågan för närvarande falla. Saken är ju, i allt fall, af
den beskaffenhet, att den måste framdeles åter upptagas; emedan det är
nödvändigt att med brödrafolket öfverenskomma om grunderna för gemen-
sam försvar, och man kommer af denna anledning i tillfälle att bestämma
den magt, som bör lemnas Regeringen, med afseende på det gemensamma
försvaret.

Striden synes mig här blott gälla ord; men då på ord mången gång
mycket hänger, tror jag, att man gör klokast i att uppskjuta förevarande
fråga. Någon olycka kan deraf icke rimligen uppkomma; men det skulle
säkert blifva mindre angenämt, om ordstriden skulle föraleda till det
antagande, att förtroendet mellan Regeringen och Representationen blifvit
rubbadt.

Herr Henrik Hansson: I denna fråga hafva många talare upp-
trädt och på grund af ganska viktiga skäl yrkat afslag, hvadan jag ej vill
uttänja diskussionen. Jag vill emellertid tillkännagifva, att jag biträder
ett sådant yrkande. — En talare har anfört, att, om förslaget bifölles och
Kongl. Maj:t derigenom finge större magt sig tillerkänd, sådant icke
vore vådligt, emedan riksdag årligen infaller och landets representanter
derigenom komma i tillfälle att närmare skärskåda Regeringens handlingar
och rätta, i fall af behof, hvad Regeringen felat; men jag frågar huru
detta är möjligt, då paragrafen skulle hafva denna lydelse: "*Under krig
eller eljest, när Wi finne omtanken för Rikets säkerhet det påkalla*, vilje
Wi" etc. Vi hafva litet hvar i lifligt minne, hurusom för några år sedan
det beslutades, att beväringen skulle exerceras under två särskilda år.
Jag förmodar, att orsaken till berörda förslag också var "omtanke för
Rikets säkerhet"; men jag tviflar på, att man kan förneka, det förslaget
var högst olycksbringande, och jag anhåller derföre; att då förevarande

förslag icke heller kan anses nyttigt, detsamma må varda af Kammaren afslaget.

Herr Ribbing: Såsom ledamot af Lag-Utskottet och tillhörande majoriteten af samma Utskott, då förevarande fråga der behandlades, ber jag, som således med min röst bidragit till föredragna Utlåtandet, att, ehuru jag finner ropen på proposition efter den långa diskussionen ganska befogade, få yttra några ord. Under diskussionen hafva åtskilliga tolkningar af förslagens ordalydelse blifvit gjorda, hvilka i min tanke icke för sin rigtighet ega någon slags sannolikhet. Man har sagt, att, om den föreslagna förändrade lydelsen af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 antages, hela frågan om arméens omorganisation skulle af sigtligt blifvit undanskjuten. Faktiskt är dock, att Konungen vid sista riksdagen sjelf framlade ett förslag till omorganisation af beväringen och han har vid början af innevarande riksdag öppet förklarat, att enda skälet, hvarföre nu en plan till omorganisation af arméen ej, enligt Ständernas önskan, blifvit framlagd, varit den korta tiden sedan sista riksdag. Man får derföre ej betrakta det nu framställda förslaget såsom en definitiv åtgärd utan blott såsom en provisorisk. Men skulle man, trots det påpekade, ej tro hvad Konungen yttrat, har ju Riksdagen magt att sjelf taga initiativ i fråga om arméens omorganisation. Man har vidare sagt, att om förslaget antoges, Konungen skulle kunna i hvilken utsträckning som helst inkalla beväringen till öfning med stammen och sålunda i sjelfva verket hafva infört den anordning, hvarom Propositionen sistlidne riksdag ej antogs. Men till sådant företag saknar Kongl. Maj:t nödiga medel. Man har slutligen anmärkt, att ordalydelsen i förslaget kan gifva anledning till godtyckliga och icke afsedda åtgärder eller att orden "omtanken för Rikets säkerhet" skulle kunna tillämpas för företagande äfven af ett obehöfligt och obehörigt anfallskrig; men mot sannolikheten af denna uppfattning strider att beväringen icke uppbådas i kommandoväg utan fråga derom först afhandlas i ansvarigt Stats-Råd. Och derjemte strider mot sannolikheten af *alla* dessa tolkningars rigtighet det förhållande, att Representationen har magt att göra sina rättigheter gällande mot hvarje åtgärd af Regeringen, hvarmed denna skulle öfverskrida gränserna för sin lagliga befogenhet, och jag kan ej finna, hvarföre man skall misstro denna sin magt. Någon annan tolkning af förslaget återstår alltså ej än den, att det åsyftar att förtydliga hvad som redan nu finnes stadgadt eller, med andra ord, rätt för Kongl. Maj:t att för Rikets försvar uppbåda beväringen, blott att detta skulle kunna ske litet tidigare än hvad med nu befintliga ordalag ansetts vara tydligt medgifvet, om dock aldrig annars än i bestämdt sammanhang med hotande fara och insedt behof af försvar. Ej något mer säger jag, ty det är väl att märka, att äfven i orden: "när eljest Wi pröve *Rikets försvar* det påkalla" ej ligger den mening, att Kongl. Maj:ts rätt ej inträdt, förrän anfall af fiende redan har skett, och, sanningen att säga, kan jag för min del ej finna, att Kongl. Maj:t icke redan med de sist citerade orden eger den rätt, han genom de föreslagna säger sig önska att otvetydigt få sig tillerkänd. Men då dessa föreslagna ord: "när Wi finne *omtanken för Rikets säkerhet*" onekligen ännu tydligare uttrycka denna rätt och då densammas befintlighet i händelse af en

hotande fara för fäderneslandet, såsom en min granne till venster redan öfvertygande och vältaligt visat, är högst nödig och nyttig, yrkar jag bifall till Lag-Utskottets Utlåtande.

Herr Renström: Jag får bekänna, att jag icke i likhet med många andra ledamöter kan finna, att det nu framlagda förslaget är i något afseende vådligt. Då man emellertid kraftigt uttalat sig i sådan riktning, men jag icke finner mig öfvertygad af de skäl, som för afslag blifvit andragna, vill jag blott öppet tillkännagifva, att jag aldrig tvekat bifalla förslaget.

Herr Friherre Alströmer: I likhet med flere föregående talare är jag af den öfvertygelse, att det framställda förslaget till förändrad lydelse af ifrågavarande paragraf icke tillkommit för att vinna en godtycklig tillämpning; men jag har icke begärt ordet, då tiden är långt framskriden och rop på Proposition låtit höra sig, för att visa det felaktiga i en sådan uppfattning, utan vill betrakta frågan från en synpunkt som icke af någon blifvit vidrörd. I såväl Kongl. Maj:ts nådiga Proposition som i Lag-Utskottets Utlåtande framhållas ej de vådor, som kunna uppkomma, derigenom att man kastar i striden en öofvad beväring. Då Regeringen tvekat, med afseende på paragrafens nuvarande lydelse, om rätten att förr än krig utbrutit eller står för dörren sammandraga beväringen, bör väl behovet af förändringen lätt inses. Vi kunna hoppas, men icke vara försäkrade att krig är långt aflägsat. Om emellertid krig uppstode, och Regeringen ansåge sig förhindrad att före utbrottet uppbåda förstärkningen, men nödsakad att sedermera skicka den öofvad i striden, skulle en manspillan uppkomma, som tvifvelsutan blefve vådligare än hvad man förespeglar genom bifall till förslaget. Manskaper, som kastas i striden utan att vara försedd med goda vapen, erforderlig utredning och utan öfning i exercis, skall enligt naturens ordning falla för fiendens väl utrustade och väl inöfvade trupper. Man bör derföre lemna Regeringen den rätt, som blifvit ifrågasatt, så att man kan förebygga olyckor, om i den närmaste framtiden krig skulle utbryta; ty i motsatt fall skulle man för sent ångra, att fosterlandets söner förspilde sina lif af blott det skälet, att de för striden icke blifvit öfvade.

Jag yrkar bifall till föredragna Utlåtandet.

Öfverläggningen förklarades nu vara afslutad, och Herr Talmannen framställde proposition på bifall till Lag-Utskottets Utlåtande N:o 35. Då härtill svarades *ja* och *nej* samt votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om förändrad lydelse af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 angående den allmänna beväringen, röste *ja*;

Den, det ej vill,

röste *nej*;

Vinner *nej*, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.”

Omröstning företogs härefter i grundlagsenlig ordning och utföll med 36 *ja* mot 116 *nej*, hvadan Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

§ 11.

Föredrogos ånyo följande motioner, nemligen:

Af Herr *O. Hedenberg*, N:o 274, om ett tillägg till 16 § Riksdagsordningen;

hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Af Herr *A. M. Myrtin*, N:o 275, om tillägg till 87 § Regeringsformen samt ändring i 57 § af samma grundlag;

hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Af *samme ledamot*, N:o 276, om ändring i 42 § 1 mom. Riksdagsordningen;

hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Af Herr *J. E. Johansson*, N:o 277, om ändring i Kongl. Förordningen den 11 Juli 1862 angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster;

hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Af Herr *G. von Proschwitz*, N:o 278, om tillägg till stadgan för Rikets allmänna elementarläroverk;

hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

§ 12.

Föredrogos, men bordlades ånyo:

Protokollsutdrag från Första Kammaren (N:o 73), innefattande delgifvande af nämnda Kammares beslut i afseende å dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7; Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden N:is 1—10; Banko-Utskottets Memorial N:o 3.

§ 13.

Herr Medin erhöll på begäran ordet och tillkännagaf att han, som erhållit ledighet från riksdagsgörömlen intill den 23 i denna månad, icke behöft begagna samma ledighet längre än till och med förlidne gårdag, samt att alltså någon suppleant icke vidare behöfde för honom tjenstgöra inom Bevilnings-Utskottet.

§ 14.

Vid föredragning af den utaf Herr Sven Nilsson nästlidna sammanträde väckta och då bordlagda frågan om öfvertryck af föredragningslistan för utdelning mellan Kammarens Herrar ledamöter, yttrade:

Herr Sven Nilsson: Afgörandet af denna fråga, om den bifalles, bör icke medtaga lång tid. Jag anhåller, att Kammaren behagar antaga mitt förslag om öfvertryck af föredragningslistan, emedan vi då möjligen kunna få en sådan till nästa plenum.

Herr Sjöberg: Det af Herr Sven Nilsson gjorda förslag anser jag förtjent af synnerlig uppmärksamhet och har under den tid, som förflutit efter detsammes afgifvande, sökt förskaffa mig upplysningar om dess utförbarhet och kostnaderna för en dylik anordning, på det att Kammaren skulle kunna komma i tillfälle att bedöma frågan i sin helhet. Dessa upp-

lysningar gifva vid handen, att medelst lithografiskt öfvertryck kan för ett jemförelsevis ringa pris eller omkring 160 à 180 R:dr för återstående delen af riksdagen, tillhandahållas en hvar af Kammarens ledamöter vid hvar sammanträde en kortfattad föredragningslista; och då, såsom jag redan antyd, kostnaden härför är en obetydlighet i förhållande till den stora vinst och nytta, som genom en sådan anordning beredes Kammarens ledamöter, hemställer jag, att förslaget måtte bifallas och att åt Deputerade för Kammarens ekonomiska angelägenheter uppdrages att gå i författning om detsammas verkställande. Den kostnad, som häraf föranledes, torde böra bestridas i likhet med andra utgifter för Riksdagen.

Herr Aug. Andersson: Ifrågavarande förslag har mycket skäl för sig. Genom den föreslagna anordningen skulle en synnerlig lättnad beredas Kammarens ledamöter. Jag anhåller om bifall till Herr Sven Nilssons förslag.

Herr Hierta: Äfven jag är af den meningen, att den föreslagna anordningen med föredragningslistor kommer att lända Kammarens ledamöter till stor bekvämlighet, men jag hemställer, om icke kostnaderna för lämpligare borde bestridas af ledamöterna sjelfve. Kostnaden för öfvertrycket uppgår till högst 4 R:dr, om papperet jenväl tillsläppes. Jag hemställer, om det är skäl att lägga dessa utgifter till de vanliga riksdagskostnaderna, eller om icke snarare medlen böra anskaffas medelst prenumeration bland Kammarens ledamöter. Sannolikt komme priset för en sådan prenumeration att uppgå till högst 1 R:dr 50 öre för hvar och en under hela riksdagen.

Herr Sjöberg: Jag vill ej bestrida att grannlagenheten i viss mån kunde bjuda, att Kammarén antog Herr Hiertas hemställan. Men då den kostnad, som bifall till det nu ifrågasatta förslaget kan föranleda, torde, såsom jag redan angifvit, böra beräknas till 160, högst 180 R:dr, en summa som är alltför obetydlig i förhållande till riksdagskostnaderna för öfrigt att här böra tagas i betraktande, samt det dessutom är ganska troligt, att Första Kammarén, om förslaget här godkännes, följer exemplet, synes mig, att man icke träder grannlagenheten för nära genom att låta äfven nu ifrågavarande utgifter bestridas af allmänna medel. Skulle åter det erforderliga beloppet beredas genom prenumeration, torde hvarje ledamots utgift härför antagligen icke öfverstiga 1 Riksdaler.

Öfverläggningen härom förklarades afslutad. Kammarén fann skäligt bifalla Herr Sven Nilssons förslag, och förordnade att de härtill erforderliga kostnaderna skulle på samma sätt som öfriga riksdagsutgifter bestridas, samt uppdrog åt de Herrar ledamöter, som hafva att ombesörja Kammarens ekonomiska angelägenheter, att vidtaga de åtgärder som erfordrades för verkställandet af ifrågavarande beslut.

§ 15.

Bordlades:

Stats-Utskottets Memorial N:o 11 samt Utlåtanden N:is 13—17;

Banko-Utskottets Memorial N:is 4—6;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 36;
Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts N:o 3 Utlåtanden N:is 1 och 2;
Protokollsutdrag från Första Kammarén (N:o 85) angående dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8.

§ 16.

Protokollsutdrag angående Kammarens under dagens sammanträde fattade beslut upplästes och godkändes.

Sammanträdet slutade kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Lördagen den 23 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 20 uti denna månad upplästes och godkändes.

§ 2.

Uppå derom gjord begäran beviljades ledighet från riksdagsgöromålen åt Herr *Liljenmark* och Herr *Wallén* under 14 samt åt Herr *Voug*t under 6 dagar, räknade från den 27; åt Herr *Harald Ericsson* under 10 dagar från den 25 samt åt Herr *Eric Olsson* under 14 dagar från den 28, allt uti innevarande månad.

§ 3.

Enligt Kammarens förut fattade beslut företogs nu val af sex Revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning.

Under voteringssedlarnes uppräknande uppstod, af förekommen anledning, fråga, huruvida så beskaffade sedlar borde godkännas, hvilka utan tillagd titel eller förnamn upptogo sådana tillnamn, som innehafvas af Kammarens egna ledamöter, då dessa sedlar i öfrigt voro fria från tvetydighet i anseende till den eller de ledamöter af Kammarén, hvilkas namn på detta sätt angifvits. Vid den öfverläggning, som härom uppstod, yttrade: